

အဝဲအံ့မှော်ဝဲတံာ်အဒိလတံာ်သ့တံာ်ဘဉ်ဒီးတံာ်ပီးတံာ်လိတဖဉ်,
 ဆွဲတံာ်ဂီ...ယုဉ်ဒီးစုနာ,ယုဉ်ဒီးစာ်ဘိ, ယုဉ်ဒီးယီၢ်စိၢ်ဖးဒိဉ်တဘိတဘိလအပဉ်ဒီးတံာ်သိလအလွဲၢ်က
 လုဉ်ကလုဉ်, ယုဉ်ဒီးနီဉ်က့, ဆွဲအီၤလအဲးကျါ
 တံာ်တံာ်...တံာ်ယုဉ်ဒီးထးရံး, ဖီညဉ်ဒီးစု, မၤစဲဘူးထီဉ်စးခိလအိဉ်ဒီးအလွဲၢ်ဒီးတံာ်ပီးတံာ်လိအဂၤ
 အမှော်လုဉ်ဘဲ, တံာ်ကံညဉ်, သ့ဉ်လုဉ်အူ, လုဉ်, စးခိထွါစုမ့တမှော်တံာ်ထွါခံ (ထံဉ်ရှု) တံာ်ချံတံာ်သဉ်
 အူဖိုးတံာ်...အူကသံဉ်ထံအလွဲၢ်လအလီၤစီ, အူထံလအအိဉ်ဒီးအလွဲၢ်ဒီးဆါပုဉ်ထံဒီးပးလိဖိအဘိ
 (straw)
 ဟ်ဖိဉ်တံာ်...ဖဉ်လတံာ်တၢၤကွံာ်အီၤန့ဉ်က့သ့က့လကတ့တံာ်ဂၤလိာ်က့, တံာ်သ့ဉ်ဝံဉ်သးဆါအတံာ်
 ပီးတံာ်လိတဖဉ် (ဒ်အမှော်တံာ်တရူအီၤဖဲပုသးဝံဉ်တံာ်ခါဒီးကလုာ်သိဉ်ခွဲခွဲခြါခြါ
 ဆွဲထီဉ်မ့တမှော်ဖူထီဉ်တံာ်လွဲၢ်...ယုဉ်ဒီးတြးလအစး (size) လီၤဆီလိာ်သး, ယုဉ်ဒီးတံာ်ထူးခူးက
 ဖုဉ် (sponge)လအစာ်ကပုဉ်လအအိဉ်ဒီးအပူဉ်ကဒ်လအဆူးသဝံးထံန့ါ) ဒီးတံာ်ထူးမဲတံာ်
 လုလီၤမ့တမှော်ဘိလီၤ...ယုဉ်ဒီးစု, ယုဉ်ဒီးနီဉ်တၢၤ, ဘိလီၤတံာ်ချံတံာ်သဉ်, မဲး, ထံလအပလိအပူဒီးထံ
 အအပူ (တံာ်ဟူးတံာ်ဂၤလအဂုလကမၤသိဉ်တံာ်ကလုာ်လအဒ်သိတံာ်ခွဲခွဲခြါခြါ (shakers) တဖဉ်
 စံာ်ကိဉ်ကမုဉ်...စံာ်ကပံာ်, platercine, dough

တၢ်မၤသကိးနီုလိာ်သးတၢ်မၤန့ၣ်ကီုဒိၣ်မး လၢဖိသၣ်လၢအသးန့ၣ်တဖုအံၤ (ခံန့ၣ်တုၤလၢ လွံာ်န့ၣ်) လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အယိအရူဒိၣ်ဝဲဒိၣ်မး လၢကသိၣ်လိတၢ်နီုလိာ်သကိတၢ်မၤခီဖျိဆီလီၤ ဟ်လီၤဖိသၣ်ဖိလၢတဖုတဖုန့ၣ်စ့ၤဂၤစ့ၤဂၤဒ်သိး ကမၤသကိးတၢ်လီၤ. ဖိသၣ်ကမၤသကိးတၢ်တဖု ယီၤဘၣ်ဆၣ်ကမၤဝဲဒၣ်လၢအနီၢ်ကစၢ်အတၢ်တ ဂၤဒၣ်ဝဲအတၢ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်တအိၣ်ဒံးဒီးတၢ် ရဲၣ်တၢ်ကျဲတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်လၢကမၤသကိးတၢ်လၢ အဂ့ၢ်အကျိၤဒ်သိးပုၤဒီဖုသိးဘၣ်. ဒ်လဲၣ်ဂ့ၢ်ဒ် လီၣ်ဂ့ၢ်နကဘၣ်ဟ်လီၤတၢ်တၢ်မၤလိအတီၤအတၢ် မၤတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤတဖၣ်ဒ်သိးကဒုးအိၣ်ထီၣ်မ့တ

မ့ၢ်တုၤထီၣ်တၢ်ဖးဒိၣ်တခါအယိဒီးဖိသၣ်ဖိဝဲ လၢကမၤသကိးဝဲဒီဖျိမၤဝဲတၢ်ယိယိဖိတဖၣ်ဒ် သိးတၢ်ဖူထီၣ်ကသံၣ်ထံလွံာ်ဒီးကျးထီၣ်စးခိၣ်ဒ် သိးကဒုးကံၣ်ဒုးဝဲၤမၤလံၤမၤလၢထီၣ်ပယိၤဖးဒိၣ် လၢတၢ်တုၤအီၤလၢစးခိတီၣ်တီၣ်လီၤ.

တၢ်ဟ်ဒိၣ်တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤတၢ်မၤလၢဖိသၣ် သးန့ၣ်တဖုအံၤအဂီၢ်န့ၣ်အိၣ်လၢတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤ အပူၤဒီးသ့ၣ်ထီၣ်တၢ်သ့တၢ်ဘၣ်, ဟ်ဖျါထီၣ်နီၢ် ကစၢ်တၢ်မၤတၢ်အိၣ်ဖျါဒီးတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်လၢတၢ် ရူတံၤရူသကိးလီၤ. တဘၣ်မုၢ်လၢလၢဖိသၣ်ဖိ သးန့ၣ်ဖိတဂၤကဆွဲန့ၣ်န့ၣ်တၢ်ဂီၤ (Picasso) ဖဲခဲစံ စိ, ဘၣ်ဆၣ်ဂုၢ်ကျဲးစးမၤအီၤလၢတၢ်သ့မုၢ်သး မုၢ်ဒီးသးခုဒ်ဖိသၣ်ဖိမၤဝဲအသိးတက့ၢ်. နကက မၤကမၢ်ခီဖျိလၢအဝဲသ့ၣ်အတၢ်မၤကဲထီၣ်တၢ် (တုၤထီၣ်တၢ်) ဒီးနကကမၤကမၢ်လၢဖိသၣ်တၢ် သ့တၢ်ဘၣ်လၢအဝဲသ့ၣ်မၤလိတၢ်ချူလီၤ.

ကတဲာ်ကီုဟ်တၢ်သိၣ်လိခိၣ်ယၢၤဒ်သိးတၢ် ဘၣ်အဘၣ်သီဒိၣ်ဆံးအဂီၢ်, ဒီးမၤကဆီအီၤက ညီ, ဒါလီၤစးခိလံာ်တၢ်ကစီၣ်က့ၢ်ခိ, တၢ်ကံၣ်ညၢ် န့ၣ်, ထဲကူလီၢ်လံၤဒီးမၤဖိသၣ်ကဆုကူလီၢ်လံၤ လၢကဘၣ်အအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တချုးကျဲၣ်ထီၣ်တၢ်သ့ဒီးဘၣ်အကတီၢ် (၄ နံၣ်တုၤလၢ ၇ နံၣ်)

ဖဲအံၤန့ၣ်ဖိသၣ်တဖၣ်ကစးထီၣ်သ့ဝဲတၢ်ပ နီၣ်တဖၣ်မ့တမ့ၢ်တၢ်အက့ၢ်အဂီၤတဖၣ်လီၤ. တၢ် လွံာ်န့ၣ်လၢအကပၤထုၤသိးထဲသိး, တၢ်ကဝီ ကျိၤ, တၢ်လွံာ်န့ၣ်လၢအမဲာ်သၣ်ကွၢ်လိာ်သးန့ၣ် တုၤသိးထဲသိးဒီးတၢ်သးန့ၣ်တဖၣ်ကအိၣ်ဖျါဂ့ ထီၣ်လီၤ. ဖိသၣ်စးထီၣ်သ့တၢ်တၢ်ပနီ (line) ဒီး (dot) ဖျါဆံးဆံးဖိတဖၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်က

စးထီၣ်သ့ၣ်ညါဒီးစံးဘျူးလၢအဝဲသ့ၣ်အတၢ်ရူဒိၣ်ဒီးကွၢ်ဟ့ၣ်ကွၢ်စူၣ်ဝဲတၢ်အိၣ်လၢအခိၣ်အယၤဝးတရံးအီၤလီၤ. ဖိသၣ်ကစးထီၣ်ဟ်ဖျါအဝဲသ့ၣ်အတၢ်သးအိၣ်လၢတၢ်ကွဲးပှၤကညီၣ်ဂီၤလီၤ. ဘၣ်ဆၣ်မ့ၢ်ဒၣ်ထဲ Dimensional representation.

တၢ်တံၢ်တၢ်တၢ်ဒိၣ်တၢ်တၢ်ဒီးတၢ်မၤသကိးတၢ်န့ၣ်ဂ့ၤထီၣ်ဝဲလီၤ. ဖိသၣ်ဟ်ဖျါယုၣ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤဒီးဒုးကဲထီၣ်ဝဲ 3 dimensional အတၢ်ဖိတၢ်လံၤသ့ၣ်ခိၣ်ဖျါလၢအသ့ၣ်ဒီးစူးကါဝဲတၢ်ပိးတၢ်လီၤယိယိဖိတဖၣ်လီၤ.

တၢ်ကူၣ်ထီၣ်တၢ်သ့အကတီၢ်
(၇ နံၣ်တုၤလၢ ၉ နံၣ်)

ဖိသၣ်န့ၣ်ဘၣ်တၢ်သ့ၣ်ညါအါထီၣ်လၢအနီၢ်ကစၢ်အလီၢ်ကျဲလၢခိၣ်ယၤန့ၣ်ဆၣ်အပူၤဒီးသ့ၣ်ညါဘၣ်ဃးခိၣ်ယၤန့ၣ်ဆၣ်တဖၣ်လီၤ. သ့ၣ်ညါဝဲလီၤတံၢ်ဂ့ၤတက့ၢ်လီၤ. ဖိသၣ်န့ၣ်ဟ်ဘၣ်ဃးကျဲကပူၤဒ်သိးလၢမူကပိၣ်လိၤဒီးဟီၣ်ခိၣ်ဖိခိၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖိသၣ်ဟ်ဖျါထီၣ်ဝဲအတၢ်အဲၣ်ဒီးသ့ၣ်ညါတၢ်ဆူအံၤဆူန့ၣ်အဲၣ်ဒီးသ့ၣ်ညါကိၣ်သ့ၣ်ညါ

ကွဲးတၢ်ဒီးမၤဒၣ်တၢ်မၤအါဒၣ်တၢ်တက့ၢ်လၢအနီၢ်ကစၢ်ဒၣ်ဝဲလီၤ.

3 dimensional အတၢ်မၤန့ၣ်မ့ၢ်တၢ်အါမံၤသ့ၣ်ဒီးတၢ်စူးကါတၢ်ပိးတၢ်လီၤတဖၣ်ဒ်အမ့ၢ်ထးပူၤတၢ်ဒီးတုၤလၢတၢ်တီၢ်တံၢ်ထး (အိၣ်လၢတၢ်ကွၢ်ထွဲဖိလၢ) စၢတံၢ်တၢ်, ကျးတံၢ်, ထါတၢ် သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ကတီၢ်လၢဆွဲတၢ်ဂီၤသ့နီၢ်နီၢ်ပတီၢ်(၉ နံၣ် တုၤလၢ ၁၂ နံၣ်)

တၢ်ကတီၢ်အံၤန့ၣ်နကထံၣ်ဘၣ်ဖိသၣ်စး ထီၣ်ကွၢ်စုၣ်ကွၢ်နီၣ်ကွၢ်ယၢတၢ်ဒီးစူးကၢဲတၢ်ဖဲၣ် ဖးနီၤဖးတၢ်ဂ့ၢ်အကျိၤတဖၣ်ဒီးဆွဲတၢ်ဂီၤဒ်တနီၢ်နီၢ် အသိးသ့လီၤ. ဖိသၣ်အနီၢ်ခိတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်တဖၣ် န့ၣ်ခဲအံၤဂ့ၢ်ဒိၣ်မးလီၤ. အတၢ်ဆွဲတၢ်ဂီၤတ့ၢ်တၢ်ဂီၤ န့ၣ်ဖျါယုၣ်ဒီးအကဆူးကတ့ၢ်ဒီးညီၣ်န့ၣ်ဟ်ဖျါထီၣ် ဝဲတၢ်မၤတဖၣ်လဲၤအသးဒ်လဲၣ်, ဒ်ဖဲဖိကဟၣ် လီၤ. ဖိသၣ်န့ၣ်သ့ၣ်ညါဝဲဒ်လီၤဆီဒ်တၢ်ရဲၣ် တၢ်ကျဲၤလၢအတၢ်ဆွဲတၢ်ဂီၤလၢလံာ်ကဘျံးပူၤမ့တ မ့ၢ်စးခိပူၤဒီးစူးကၢဲတၢ်ထီၣ်တၢ်တဲာ်န့ၣ်လီၤ.

3 dimensional တၢ်မၤန့ၣ်ကီထီၣ်ဖးဒိၣ်ဒီး ဘၣ်မၤဒီးအကဆူးကတ့ၢ်စ့ၢ်ကီးလီၤ.

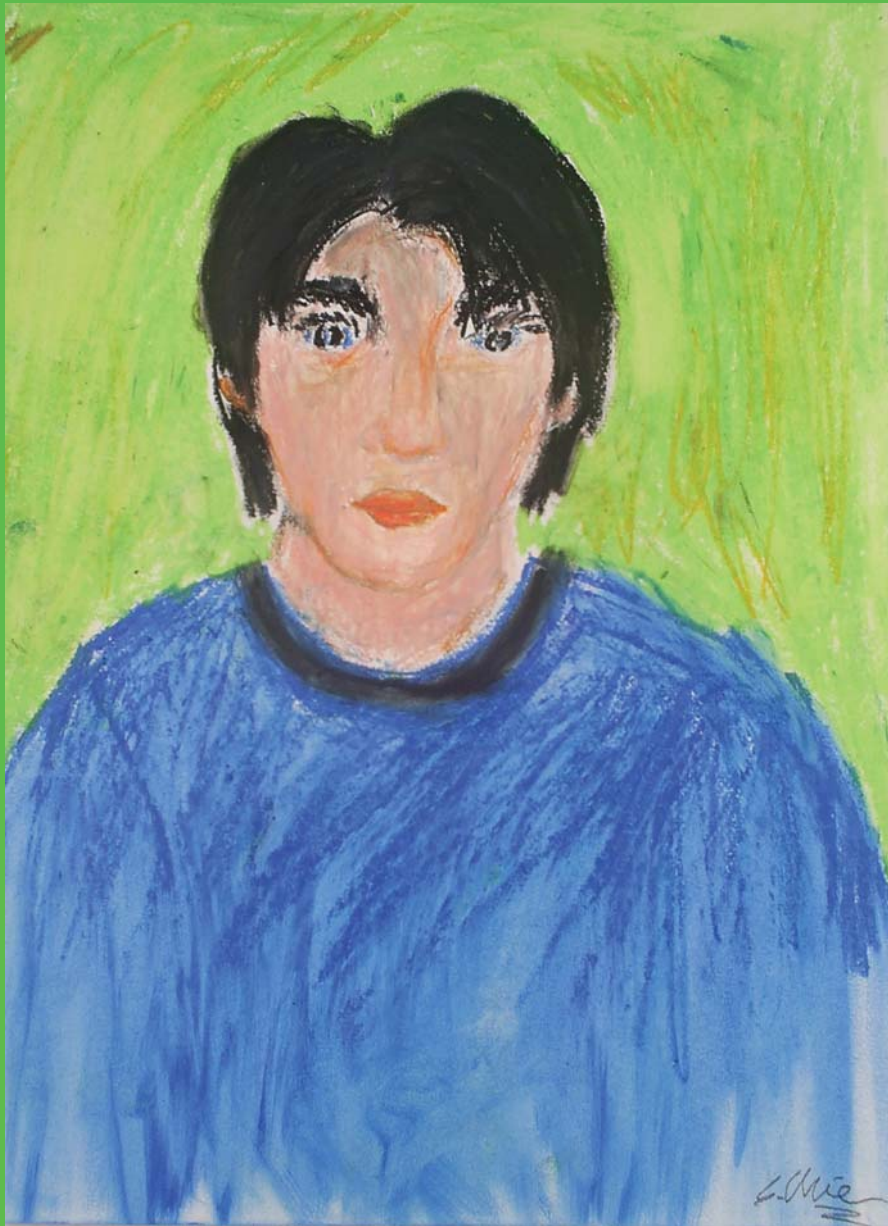
ကတီၢ်လၢဆဲာ်တၢ်အဆၢ

သးနံၣ်လၢဟ့ၣ်အတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤသ့ဒီးပဲၣ်ဖးနီၤဖး (၁၂ နံၣ်တုၤလၢ ၁၄ နံၣ်)

ဆာကတီ (၁၄ နံနံတုလ ၁၇ နံနံ)

တံကတီလံခံကတံခံကတီအံမံတံတံမံပီဒီးတံလိနံဘီဘီအကတီဖဲဖဲသံကဲထီနံကု ပုနီဒီနံနံလီ. ဝဲအံတံသုတံဘနံအတံသိနံလိနံနံ ကဆီတလဲဝဲဒနံလံတံအကျိကျဲလံ လံပုဒီးကတဲဝဲကဲကဲအါဒနံတကံလံတံသုတံဘနံ (skills) တံနီနီကီကီ (realism) ဒီးတံ မလိတံပံတံလံ (aesthetics) နံနံလီ.

(၃) တာ်ထံ်ဒီးတာ်ဆိကမိၣ်, သးဟံ်ထီၣ်ကလုာ်ကလုာ်

သ့ၣ်သမါလၢအမၤတၢ်ဒီးကကွံဖိတဖၣ်ဒီးတာ်သ့ၣ်ဘၣ် (အး) တဖၣ်အလီၢ်အိၣ်လၢအကသ့ၣ်ညါလၢတာ်အိၣ်ဝဲခံကလုာ်လၢအမ့ၢ်တာ်ဆိကမိၣ်ဒီးတာ်ဟံ်ဖျါထီၣ်သး (လၢပထံၣ်အီၤသ့တကလုာ်ဒီးလၢအအိၣ်ထီၣ်လၢပုၤသးပူၤတလုာ်န့ၣ်လီၤ) တာ်ခံကလုာ်အံၤတာ်ထံၣ်န့ၣ်အီၤလၢအါတက့ၢ်လၢဖိသၣ်ဒီးပုၤနီၢ်ဒိၣ်အကျဲလၢဟံ်ဖျါထီၣ်ဝဲတာ်အိၣ်လၢအသးပူၤလီၤ. တာ်ဟံ်ဖျါထီၣ်တာ်အိၣ်လၢသးပူၤအံၤကဆူၣ်ဒိၣ်မးလၢလီၤပလိာ်ဝဲလၢတခါအပူၤမ့တမ့ၢ်ခံခါလၢာ်ယါယုာ်သးလီၤ. ဝဲအံၤမ့ၢ်တာ်လၢအလီၢ်ဖျါထီၣ်တာ်ထံၣ်သ့ဒီးတာ်သးဟံ်ထီၣ်ကလုာ်ကလုာ်န့ၣ်လီၤ.

ဖိသၣ်ဟံ်ဖျါထီၣ်တာ်ထံၣ်သ့တကလုာ်

- ဟံ်ဖျါထီၣ်တာ်လၢအမဲာ်ချံထံၣ်ဝဲ
- အဲၣ်ဒီးကွၢ်စူၣ်ကွၢ်နီၣ်ကွၢ်ယါတာ်
- အဲၣ်ဒီးတီၢ်နီၣ်ယာ်တာ်လီၤတံာ်လီၤဆဲးယုာ်ဒီးအကဆူးကတ့ၤ

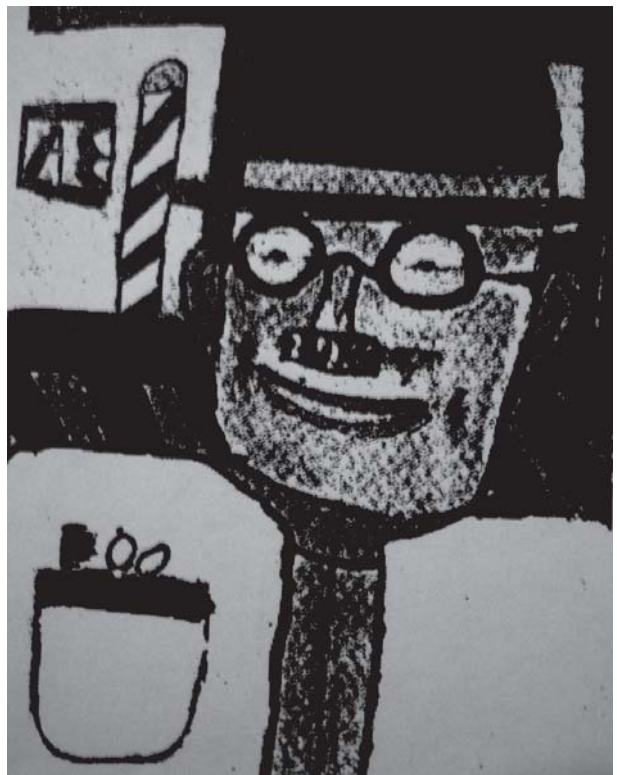
ဝဲတ့ၢ်ဂီၤအခါ ပုၤတဖုအံၤအဲၣ်ဒီးမၤတာ်လၢာ်ယုာ်ဒီးအကဆူးကတ့ၤ (အဖိ, ဖိသၣ်ဆွဲဝဲပုၤကညီတဂၤအဂီၤယုာ်ဒီးအခိၣ်သ့, အမဲာ်ချံ, အနာ်ဒီးအကဆူးကတ့ၤဒ်န့ဆၢၣ်သိး)ဒီးစူးကါဝဲတာ်ထံၣ်ဒ်အဖျါဝဲလၢတာ်နီၢ်နီၢ်ပူၤအသိးလီၤ.

လၢတာ်ဆိကမိၣ်ထီၣ်, သးဟံ်ထီၣ်အပတီၢ်

- စေအၤအပစနလၢဖိသၣ်အပူၤ
- ထံၣ်တာ်တဖၣ်ဒိဖျါအတာ်ဆိကမိၣ်, အတာ်ဆိကမိၣ်တယၢ်န့ၣ်တာ်, သးခိၣ်ဘၣ်တဖၣ်ဒီးတာ်လဲၤဒိဖျါ
- ဟံ်ဖျါထီၣ်အသးတာ်ခိၣ်ဘၣ်ဒိဖျါတာ်တမံၤမံၤ, တမ့ၢ်တာ်တမံၤမံၤဒၣ်ဝဲဘၣ်
- ကွဲးလီၤတာ်တမံၤမံၤအတာ်ထီၣ်တာ်တဲာ်ဒ်အသးခိၣ်ဘၣ်အသိး

ဟံ်သ့ၣ်ဟံ်သးလၢတာ်ခံကလုာ်အံၤကမၤစၢၤသရၣ်တဖၣ်န့ၣ်ဟံ်ဖိသၣ်အကျဲလၢတာ်ဆိကမိၣ်ဒီးဟံ်ဖျါထီၣ်တာ်အိၣ်လၢအသးပူၤတဖၣ်လီၤ.

၃. တၢ်ပံတၢ်လၢဒီးတၢ်ကူစါယါဘျါ

တၢ်ပံတၢ်လၢန့ၣ်မ့ၢ်တၢ်စုသ့ခိၣ်ဘၣ်တမံစ့ၢ်လီၤ. ပှၤမ့ၢ်မၤလိသ့အသးဒီးပှၤကိးဂၤဖဲးကဆွဲတၢ်ဂီၤသ့မ့ၢ်မ့ၢ်နီၢ်နီၢ်လီၤ. တၢ်ဂ့ၤကသံၣ်လၢယါဘျါတၢ်သ့ဒီးတၢ်ဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ်အကျဲလၢတၢ်သ့တၢ်ဘၣ် (အး) တၢ်မၤလိန့ၣ်တအိၣ်ဝဲဒၣ်လၢ (တၢ်ပံတၢ်လၢ) လၢဖိသ့ဖိတဂၤဆွဲတၢ်ဂီၤတခါအပူၤဘၣ်

တၢ်ပံတၢ်လၢန့ၣ်တဆဲးလိာ်, ဆဲးကျိးလိာ်သးဒီးတၢ်နီတမံဘၣ်. အအိၣ်ဝဲဒၣ်ဖဲန့ၣ်လၢတၢ်ကကွၢ်အီၤအဂီၢ်လီၤ. ဖိသ့တ့ထီၣ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲဒ်သိးကဆဲးကျိးလိာ်သးတၢ်ဒီးအတၢ်ထံၣ်လီၤ. ဖဲနကွၢ်ဝဲဒၣ်ဖိသ့တဖၣ်အတၢ်မၤန့ၣ်, ပတဘၣ်ကွၢ်လၢအတၢ်ဂီၤဘၣ်ဘၣ်ဆၣ်ပကဘၣ်ကွၢ်လၢအတၢ်ဂီၤအကံၢ်အလဲလီၤ. ပကဘၣ်သံကွၢ်ဘၣ်လးပူၤလၢဖိသ့တဲယုၤပူၤလီၤ.

တၢ်အံၤအိၣ်လၢပူၤအပူၤ, လၢတၢ်ပံတၢ်လၢနီၢ်နီၢ်လၢဖိသ့အတၢ်မၤန့ၣ်အိၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲလီၤ. တုၤမ့ၢ်ဖိသ့ဆဲးကျိးအတၢ်သ့လံန့ၣ်, ကဲထီၣ်က့ၤလၢအတၢ်ဂ့ၤကသံၣ်လီၤ. ကဲထီၣ်တၢ်ဆၢဂ့ၤဆၢ

ဝါ, တၢ်သ့ၣ်ခုသးခုလၢသးခိၣ်ဘၣ်, တၢ်သ့ၣ်အုးသးအုး, တၢ်သးဒိၣ်မ့တမ့ၢ်တၢ်အဲၣ်, တဘျီတခိၣ်သးတၢ်ခိၣ်ဘၣ်ဟဲအိၣ်ထီၣ်ဝဲလၢတၢ်တူၢ်ဘၣ်ခိၣ်ဘၣ်အခိၣ်မဲၣ်လီၢ်အပူၤဒၣ်လဲာ်လီၤ. ထဲနဖိကန့ၣ်ယိယိဖိဒီးဟ်ဖျါထီၣ်တၢ်သးအိၣ်လၢဖိသ့အပူၤလၢအဆွဲန့ၣ်ဝဲန့ၣ်ဒီး, မ့ၢ်မးပမၤစၢဖိသ့ဒ်သိးအကလိၣ်ဖျါထီၣ်အတၢ်သးဟံထီၣ်ဒီးသးတၢ်ခိၣ်ဘၣ်ဒီးတၢ်အိၣ်လၢအသးပူၤလီၤ.

ဖိသ့တ့ထီၣ်တၢ်ဂီၤအသိတခါဒီးအဝဲသ့ၣ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ယဲၤပူၤဒီးမၤဘၣ်လိာ်က့ၤဝဲ, ထံၣ်န့ၣ်ဝဲတၢ်သ့ၣ်ဖျဲသးညီလၢတၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်အတၢ်တုၤန့ၣ်ဆွဲန့ၣ်အပူၤဒီးဒုးအိၣ်ထီၣ်စ့ၢ်ကိးအတၢ်ဟ်ဒိၣ်ဟ်ကဖၤလၢသးလၢအတၢ်မၤလိသ့ထီၣ်အသးတၢ်စုသ့ခိၣ်ဘၣ်အမိၢ်ပှၤန့ၣ် မ့ၢ်စ့ၢ်ကိးတၢ်မၤဘျါတၢ်ဆူးတၢ်ဆါအပတီၢ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်ကတိၤအဂၤန့ၣ် မ့ၢ်တၢ်အကျိၤအကျဲလၢအယၣ်လီၤက့ၤတၢ်ဆိကမိၣ်သးခိၣ်ဘၣ်လၢတဂ့ၤတဝါတဖၣ်ဆူတၢ်ဆိမိၣ်လၢအဂ့ၤဒီးတၢ်သးဟံထီၣ်လၢအဂ့ၤခိဖျိတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်တၢ်တ့ၢ်ဂီၤ (အး)လီၤ.

အဆာအိမ်

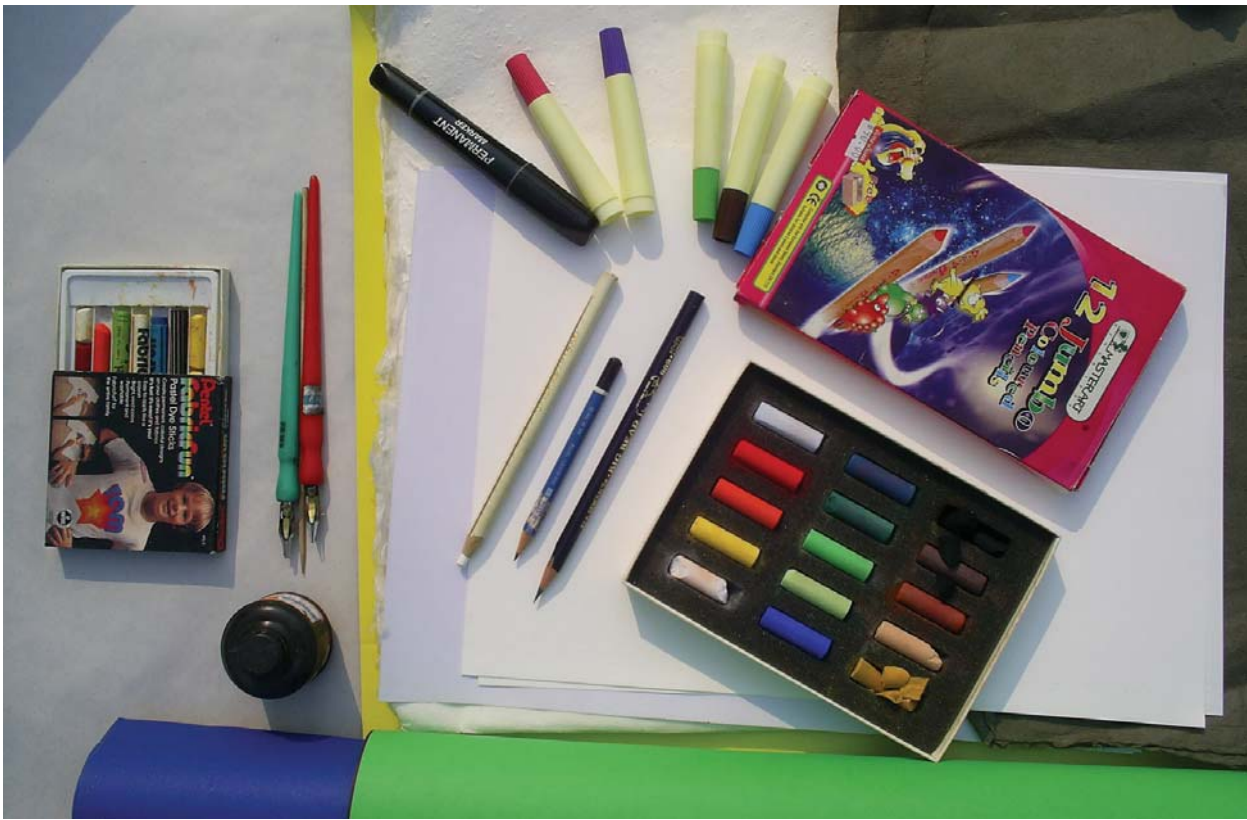
တၢ်သ့တၢ်ဘၣ်အကျဲ (Techniques)

လၢတၢ်သ့တၢ်ဘၣ် (အး) လၢပထံၣ်ဘၣ်အီၤသ့တဖၣ်အးန့ၣ်အိၣ်ဝဲဒၣ်ဒီးတၣ်သိၣ်လိမၤယုအ ဂ့ၢ်မိၢ်ပှ် ၅ ထံၣ် (five main disciplines)

လၢအမ့ၢ် (တၢ်စးကျဲးပိၢ်နံး, တၢ်ဆွဲတၢ်ဂီၤ, တၢ်ဖူထီၣ်တၢ်အလွဲၤ, တၢ်စိးပျၢတၢ်ဒီးတၢ်စုသ့ခိၣ် မၤလီၤ. တၢ်သိၣ်လိမၤယုကိးထံၣ်ဒဲးအခိပညီမ့ၢ်ဝဲတၢ်စုသ့ခိၣ်ဘၣ်နီၢ်နီၢ်န့ၣ်လီၤ. အဒိတၢ်ဆွဲတၢ်ဂီၤ န့ၣ်ပကဘၣ်သူပနိဘျၢဒ်သိးကဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ဒၣ်စၤ, တၢ်ကပီၤဒီး တၢ်ကွၢ်ဂီၤတခါခါ, ဒီးမ့ၢ် ဝဲ (၂) two- dimensional လီၤ. တၢ်ဖူထီၣ်ကသံၣ်ထံလွဲၤန့ၣ်မ့ၢ်စ့ၢ်ကိး (၂) two- dimensional ဘၣ် ဆၣ်တၢ်စူးကါဝဲဒၣ်စၢ်ဘိအလွဲၤတဖၣ်န့ၣ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲတၢ်ဒုၣ်စၤဒီးတၢ်ကပီၤလီၤ. မ့ၢ်လၢတၢ်စိး ပျၢတၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲဒၣ် (၃) three- dimensional

ဒ်သိးပကသ့ၣ်ညါဘၣ်တၢ်စုသ့ခိၣ်မၤတဖၣ်အံၤန့ၣ်ပကဘၣ်စူးကါဝဲမံဒဲးယါ (Media)ဒီးတၢ် ပိးတၢ်လီၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. မံဒဲးယါ (Medium)န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲတၢ်တုထီအကွၢ်အဂီၤတခါလၢပျၢဆွဲတၢ်ဂီၤတု တၢ်ဂီၤတဖၣ်ပၣ်ပျၢထီၣ်ဝဲလီၤ. တၢ်ပိးတၢ်လီၤ(Tool)တဖၣ်မ့ၢ်ဝဲတၢ်ယၢတၢ်ယီၢ်လၢတၢ်, ဖူထီၣ်ကသံၣ် ထံလွဲၤ, စိးပျၢတၢ်ဒီးဆွဲတၢ်ဂီၤလီၤ

တၢ်လၢအဖီလၢတဖၣ်အံၤမ့ၢ်ဝဲတၢ်ဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်ကွဲးပျၢလၢတၢ်စုသ့ခိၣ်မၤတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်လၢတၢ် သိၣ်လိမၤယုအီၤကိၣ်ထံၣ်ဒဲးလီၤ. ကွၢ်ဖဲအခိၣ် (IV)လၢတၢ်ဟူးတၢ်ဂၤကလုာ်ကလုာ်တက့ၢ်

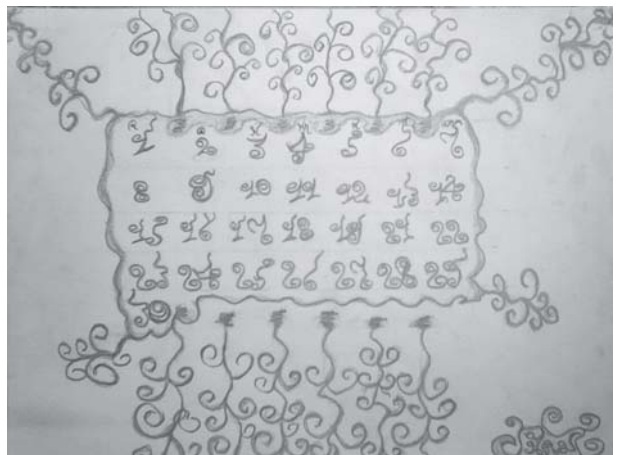
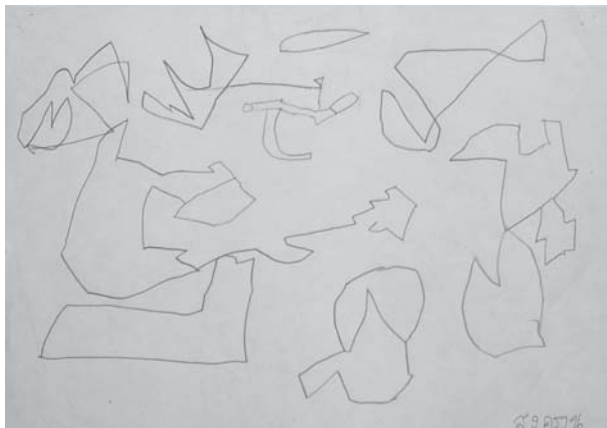

Two- dimensional တၢ်စုသ့ခိၣ်မၤတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်

တၢ်ဆွဲတၢ်ဂီၤ

တၢ်ဆွဲတၢ်ဂီၤ န့ၣ် မ့ၢ် တၢ်စုသ့ခိၣ် မၤဖးဖျါထီၣ်, ဖးကဲထီၣ် တၢ်ဂီၤလီၤ. ဘၣ်တၢ်စုးကါဝဲပနီၣ် ဘျၢ (line)တၢ်မၤနီၣ် (Marking)ဒီးတၢ်ကွဲးကဒုလီၤတၢ် (Shading)လၢဒ်သိးကဒိလီၤတၢ်လီၤလီၤ ပျီၤ. တၢ်ကပီၤဒီးဖးအိၣ်ထီၣ်တၢ်လီၤန့ၣ်လၢတၢ်နတၢ်မၤအဖီခိၣ်. စုးကါဝဲတၢ်ဆွဲတၢ်ဂီၤလၢအဒ်သိးဒီး တၢ်ဂီၤလၢန့ၣ်ဆၢၣ်အသိးလီၤလၢကဒုးလီၤန့ၣ်ပျၢဒီးပျၢကွၢ်ဒီးပျၢကနဲဝဲလၢတၢ်ဂီၤနီၣ်နီၣ်လီၤ. တၢ်ဆွဲတၢ် ဂီၤန့ၣ်လီၤကဲဒီးတၢ်ကွဲးလံာ်စ့ၢ်ကိးလီၤ. အိၣ်ဝဲဒၣ်ဒီးတၢ်ဆွဲတၢ်ဂီၤလၢအအိၣ်ကလုာ်ကလုာ်, တၢ်ဆွဲ ကွဲးဆွဲကွဲးတၢ်, တၢ်တိာ်ဟ် (Plan)ဟ်စၢၤဒီးဆွဲဝဲကွဲးတၢ်ဂီၤလီၤ. တၢ်ဆွဲတၢ်ဂီၤန့ၣ်ဘၣ်တၢ်မၤနီၣ်မၤ ဃါအီၤ, ဒ်သိးကဒုးဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ်တၢ်ဆိကမိၣ်တမံမံ, ဒ်သိးကတဲာ်ကတီၤယာ်တၢ်တုၤန့ၣ်မၤန့ၣ်တၢ် သ့တၢ်ဘၣ်လၢတၢ်သိၣ်လိမၤယုၤအဂၤတဖၣ် (လၢအမ့ၢ်တၢ်စိးပျၢတၢ်ဒီးတၢ်ဖူထီၣ်ကသံၣ်ထံလွဲၢ်ဒီးအ ဂၤတဖၣ်) မ့တမ့ၢ်, မ့ၢ်ဝဲတၢ်ဖိတၢ်လံာ်လၢအဝဲဒၣ်ဝဲတၢ်လီၤ.

တၢ်ပီးတၢ်လီၤအါဒိလၢနကစုးကါအီၤလၢမံဒယၢ် (Medium)ဂီၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲမ့ၢ်ထံ, စၢ်ဘိ, သ့ၣ်လး တၢ်ပီးတၢ်လီ (Tool)တဖၣ်မ့ၢ်ဝဲ စုမုၢ်စုန့ၣ်, စၢ်ဘိ, ခဲဖျဲးတၢ်ထူးသံတၢ်, နီၣ်က့, မ့ၢ်ထံနီၣ်ကွဲး

တၢ်ဖူထီၣ်တၢ်အလွဲာ်

တၢ်ဖူထီၣ်တၢ်အလွဲာ်န့ၣ်ဘၣ်တၢ်စူးကၢၢ်ကသံၣ်ထံအလွဲာ်တဖၣ်ဒ်သးကဒူးကထီၣ်တၢ်လီၤလီၤပျီ, တၢ်ကဝီ, ဒီးဒူးကထီၣ်တၢ်မၤကဒါပုၤမဲၣ်ဒူးလီၤနၢ်ပုၤလၢတၢ်တမံၤမံၤအဒိၣ်အယီၣ်လီၤ. တၢ်ဖူထီၣ်တၢ်ဂီၤအလွဲာ်န့ၣ်စူးကၢၢ်တၢ်အလွဲာ်အဂ့ၢ်မ့တမ့ၢ်တၢ်ကျဲၣ်ကျီၣ်တၢ်လွဲာ်အကျိၤအကျဲၣ်ဒီးကွၢ်တၢ်ဘၣ်ထွဲလီၣ်သးလၢတၢ်လွဲာ်တဖၣ်အဘၣ်စၢၣ်ဒ်သးကဒူးအိၣ်ထီၣ်ပုၤတၢ်န့ၣ်ဖဲကွၢ်တၢ်ဂီၤခါဒီးမၤကဒါပုၤမဲၣ်လီၤ.

တၢ်အဒိၣ်လၢမံၤဒယါတဖၣ်သ့ၣ်ညီၣ်န့ၣ်လၢတၢ်ဖူထီၣ်တၢ်အလွဲာ်န့ၣ်ပၣ်ပဲ

- watercolour ကသံၣ်ထံအလွဲာ်ခိၣ်ခိၣ်,
- oil paint ကသံၣ်ထံလၢအကသိ,
- poster paint, Tempera ကသံၣ်ကွဲးလၢဘံလၢန့ၣ်မ့ၢ်ဖိခိၣ်အိၣ်ဒီးကိၣ်,
- coloured inks မ့ၣ်ထံအလွဲာ်တဖၣ်,
- food coloring တၢ်လွဲာ်လၢပုၤဒူးကထီၣ်တၢ်အိၣ်အလွဲာ်,
- powder paint တၢ်ကွဲးအကမုၢ်

တၢ်ပီးတၢ်လီၤတဖၣ်မ့ၢ်ပဲတၢ်ဖူထီၣ်တၢ်လွဲာ်အဘိ (တြး), စု မုၢ် စု နၢ, တၢ်ထူးခွဲးကပုၣ်လုးဖိ (စပီးကွဲး) နီၣ်ဘိလၢတၢ်ကျဲၣ်ကျီၣ်တၢ်လွဲာ် (စဖးထူလၢ)

တံးကွဲး (Print)

တံး ကွဲး တံး ပီၤ နံးန့ၣ်မ့ၢ်တံးကျိၤအကျဲအနံ လၢတံးသ့ဝဲတံးစိၣ်ခိဖျိ, အခိပညီမ့ၢ်ဝဲတံးလွဲၢ်န့ၣ်ဘၣ် တံးဟ်လီၤအီၤ လၢတံးအမဲၣ်ဖံးခိၣ်ဝံၤဘၣ်တံးစိၣ်ခိအီၤ, တံးပီၤနံးကွဲးမ့တမ့ၢ်တံးဒိလီၤလၢတံးကတံးတဘ့ၣ်အလီၤလီၤ. ပပီၤနံး

ကွဲးကွဲးတံးလၢစးခိလီၤသ့လၢတံးကံညၣ်လီၤသ့ဒီးလၢတံးဟံဖီခိၣ်တမံၤမံၤသ့လီၤ.

တံး အဒိလၢမံၤဒယါတဖၣ်သ့ညီန့ၣ်ဝဲလၢတံးကွဲးပီၤနံးန့ၣ် မ့ၢ်ဝဲကသံၣ်ထံလၢတံးကွဲးဂီၢ်, printing ink, screen printing paint, poster paint

တံးပီၤတံးလီၤလၢတံးသ့လၢတံးပီၤနံးကွဲး (န့ဆၢၣ်တံးဖိတံးလံၤတဖၣ်သ့ၣ်လၣ်, တံးဒီးတံးလၣ်) စုဒီးခိၣ်, တံးဖိတံးလံၤလီၤလံၤလၢတံးတ့က့ၤဘျီက့ၤအသီလၢတံးက့ၤသ့ကဒါက့ၤ recycled objects, ကသံၣ်တံးနီၣ်တံးလီၤလံၤ old markers နီၣ်က့ sticks, တံးထူးခွဲးကပုၣ်ကပုၣ်လၢအဆူးထံန့ၣ် sponges....

Three - dimensional တာ်စုသုခိၣ်မၤတာ်သ့တာ်ဘၣ်

တာ်တုစိးပျၤတာ်

တာ်တုစိးပျၤတာ် န့ၣ် မ့ၢ်ဝဲတာ်တုတာ်ဂီၤလၢ
တာ် ထီၣ် တာ် တၢ် သၢ ပ တီၢ်

Three - dimensional
လၢတာ်ဖိတာ်လံၤတမံ
မံၤလီၤ. စူး ကါ ဝဲ န့ၣ်
တာ် ထီၣ် တာ် တၢ် ဘၣ်
ဂီၢ် တာ် ဟၤ ခိၣ် နိ သိး
လၢ(ကိၣ်မၤထွဲၤအသိး)
ဒီး တာ် မး တာ် ဖုၣ် တ
ဖၣ်လီၤ.

တာ်လၢ (မံၤဒယၢ်) စူး ကါ ညီ နီၣ်လၢ
တာ်စိးပျၤဂီၢ်တဖၣ်

- ကပံၣ်
- စးခိ
- ကိၣ်ကမုၢ်ကျဲၣ်
- ထုၣ်ကမုၢ်
- wire ပျံၤလီၤမ့ၢ်အူထးပြံၤကဒံဖိ,
- တာ်ဖိတာ်လံၤလၢတာ်က့ၤသ့သ့
က့ၤတ့ၤက့ၤသ့ recycled material.

တာ်ပိးတာ်လီၤတဖၣ်

- ဒီး
- တာ်စိးပျၤမတာ်အပိးလီၤ
- နီၣ်က့ၤတကလုာ်) နီၣ်ဆဲး
- လွးဘူးတာ်
- ထး
- တုၢ်တီၢ်တံၢ်ထး
- ထးရံး

တၢ်တုၤတၢ်လၢစုၤသ့ၤခိၣ်သ့ၤတၢ်မၤပူၤ (Crafts)

တၢ်စုၤသ့ၤခိၣ်မၤန့ၣ်မ့ၢ်ခံၣ်မ့ၢ်တမ့ၢ် သၢ two or three - dimensional သ့ၤ ဝဲလီၤ. တုၤမ့ၢ်ပတုၤန့ၣ်တၢ်စုၤသ့ၤခိၣ်မၤ တခါခါဒီး, ပစူးကါဝဲတၢ်သ့ၤတၢ်ဘၣ် လၢပထံၣ်ဘၣ်လၢအဖီခိၣ်တဖၣ်လၢ အလီၤဆီလိာ်သးမ့ၢ်တမ့ၢ်ဘၣ်ခိၣ်တၢ် သ့ၤတၢ်ဘၣ်တဘျုးမံၤလၢအဟံၣ်ဖျိၣ် ပါယုာ်လိာ်အသးလီၤ. တၢ်စုၤသ့ၤခိၣ် မၤ ယမၤအျၢဒီးတၢ်စုၤသ့ၤခိၣ်မၤအဂၤ တဖၣ်Techniques န့ၣ်လီၤဆီလိာ်သး

လၢတၢ်လၢတုၤန့ၣ်ဝဲတဖၣ်နစူးကါအီၤသ့ၤကိးနံၤဒီးလီၤ. အဖီအတဲာ်အိၣ်အါလၢ ယမၤအျၢလၢတၢ်ထံၣ်န့ၣ် လၢတၢ်ဆဲးတၢ်လၢလၢတၢ်စံၣ်စိၤတဲာ်ပူၤတဖၣ်ပၣ်ယုာ်ဒီးယုာ်သ့ၣ်ကုသ့ၣ်, တၢ်ထါတၢ်ကံၣ်ညါထါ, တၢ် တုၤသ့ၣ်တၢ်မၤ, တၢ်မျၢပလဲတၢ်ကယၢကယဲဒီးစၢ်ထးအတၢ်မၤတဖၣ်လီၤ. ယမၤအျၢအတၢ်ဖိတၢ်လံၤ နိၣ်ထီၣ်အါထီၣ်ဒီးတၢ်တုၤက့ၤအီၤ, ပှၤမၤလီၤပလိာ်က့ၤအီၤ, ဒီးမၤနိၣ်ထီၣ်ထီၣ်အီၤဒ်ပှၤတုၤတၢ်တက အတၢ်တုၤက့ၤမၤက့ၤအီၤသ့ၤအသိးန့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤလိတၢ်သ့ၤစုၤခိၣ်မၤန့ၣ်မ့ၢ်တၢ်ဒုးသ့ၣ်ညါဒီးတၢ်တဲာ်ဆိအ နိၣ်ကတၢ်လၢကမၤလိပှၤဂၤအတၢ်ဆဲးတၢ်လၢဒီးဒုးသ့ၣ်ညါအါထီၣ်အက စၢ်ဒ်ဝဲအတၢ်ဆဲးတၢ်လၢန့ၣ်လီၤ.

ပှၤလၢပှၤသ့ၤအီၤသ့ၤလၢအအိၣ်လၢပှၤတတၢ်ပူၤန့ၣ်မၤယုာ်တၢ်လၢ တၢ်သိၣ်လိမၤယုၤအပူၤသ့ၤဒီးတၢ်က့ၤမ့ၢ်အီၤဒ်သိးအကပၤဆုၤတၢ်ဟူးတၢ် ဂဲၤတၢ်မၤတဖၣ်သ့ၤလီၤ. ပှၤတနီၤလၢအတၢ်သ့ၤတၢ်ဘၣ်လၢထံလၢပူၤ အိၣ်တဖၣ်, တသ့လံာ်သ့ၤလဲာ်ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်, ဘၣ်ဆၣ်အတၢ်သ့ၣ်ညါလၢ အတၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲပူၤအိၣ်လၢအိၣ်ပှၤဒီးမ့ၢ်တၢ်အကါနိၣ်ဒ်သိးအကဟ့ၣ် လီၤက့ၤဆူဖိလံၤလၢခံတစိၤဒီးပာ်လီၤတဲာ်န့ၣ်က့ၤစိၤလၢခံတဖၣ်လီၤ.

တံဖိတံလံအဖိလတ်သူအီလတ်သူစု
ခိန်မအတံမ (န့ဆာ်တံဖိတံလံတဖ်,တံဖိ
တံလံလပုတဂုထိန်က့, တံကံညှ်, လုန်,
တံကံညှ်သိဆုန်, သုန်, ဝန်, ဂု)

အဆင့် ၃

တၢ်သိၣ်လိမၤယုၤအကျိၤအကျဲ

မၤလိန့ၢ်တၢ်ခိဖျိလၢမၤတၢ်အပူၤ (Learning by doing)

သရၣ်တၢ်အတၢ်မၤန့ၣ်စးထီၣ်ဝဲဒၣ်ဒီး တၢ်ယုထၢန့ၢ်တၢ်သိၣ်လိမၤယုၤအကျိၤအကျဲ... မ့ၢ်တၢ်အကျိၤအကျဲလၢပမၤလိန့ၢ်တၢ်ခိဖျိလၢပမၤတၢ်အပူၤလီၤ. (မ့တမ့ၢ်ဘၣ်ခိ) တၢ်ဒိကန့ၣ်ဒီး တၢ်တၢ်နီၣ်တၢ်လီၤ. တၢ်အကျိၤအကျဲအိၣ်အါမး ဒီးပဘၣ်ယုထၢန့ၢ်တၢ်မၤလိလၢအဘၣ်လိာ်ဖိး လိာ်ဝဲဒၣ်ဒီးတၢ်မၤလိန့ၢ်ခိၣ်ယၢန့ၣ်ဆၢၣ်ဒီးတၢ် လၢကိဖိတဖၣ်အတၢ်လိာ်ဘၣ်ဝဲဒၣ်ကတၢ်လီၤ. လၢပလံာ်သိၣ်တၢ်အပူၤအံၤပစူးကါတၢ်ကူၣ်သ့ ကူၣ်ဘၣ်လၢအမ့ၢ် (မၤလိန့ၢ်တၢ်လၢတၢ်မၤပူၤ)လၢ အမၤလၢမၤပျဲဝဲဒၣ်ပတၢ်မၤလိလၢအမ့ၢ်ဝဲတၢ် ဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ်အပတၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ပတၢ် ဂ့ၢ်မိၢ်ပျၢ်လၢပပာ်လီၤန့ၣ် မ့ၢ်ဝဲတၢ်ဆွဲတၢ်ဂီၤတ့ၢ်တၢ် ဂီၤကွဲးတၢ်ဂီၤလၢပထံၣ်သ့ဒ်အမ့ၢ်ဆွဲတၢ်ဂီၤ, ဖူ ထီၣ်တၢ်လွဲာ်, စိးပျၢ်တၢ်, ပိာ်နံးစဲးကျဲးတၢ်, ဒီးတၢ် စုသ့ခိၣ်မၤလီၤ

မၤလိန့ၢ်တၢ်လၢတၢ်မၤပူၤအတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤ န့ၣ်ဘၣ်တၢ်ပာ်လီၤအီၤဒီးတၢ်သိၣ်လိအကျိၤအ ကျဲလီၤ. မ့ၢ်ဝဲဒၣ်ဖိသၣ်အတၢ်သိၣ်လိကျိၤကျဲမ့ၢ် လၢဖိသၣ်တဖၣ်ကဘၣ်တ့ၢ်တၢ်ဆွဲတၢ်ဂီၤဖဲတၢ် မၤလိကတၢ်ခါလီၤ. သရၣ်သ့တဖၣ်အမူဒါန့ၣ်ခါ ကဘၣ်ဟ့ၣ်နီၤလီၤဖိသၣ်အတၢ်ခွဲးယာ်ဒ်အကြး ဝဲဘၣ်ဝဲအသိးလၢဖိသၣ်ကမၤလိတၢ်အဂီၢ်လီၤ

ဖိသၣ်တဖၣ်မၤလိန့ၢ်တၢ်ခိဖျိတၢ်လၢအလဲၤ ခိဖျိဘၣ်ဝဲတၢ်အကျိၤအကျဲဒီးသ့ၣ်ညါဝဲတၢ်တ့ၢ်တၢ် ဂီၤတခါခိဖျိသ့ဝဲဒၣ်တၢ်အနံလၢတၢ်ဟ့ၣ်လီၤဝဲ န့ၣ်လီၤ. တၢ်ပာ်ဂ့ၢ်ပာ်ကျိၤဝဲဝဲက့ၤအါလၢ

တၢ်နၢ်ပာ်ဒီးတၢ်သ့ၣ်ညါတၢ်မၤအဘျးဖျိၣ်, သးစွဲ တၢ်မၤကျိၤကျဲဒီးအနံတဖၣ်လီၤ. ဖိသၣ်အတၢ်သ့ တၢ်ဘၣ်တဖၣ်ဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ်ဝဲဒၣ်ခိဖျိတၢ်ကျိၤ အကျဲအံၤအပူၤလီၤ. တၢ်တ့ၢ်တၢ်ဂီၤတမံမံအစၢ န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်လၢခံတဆၢလီၤ. တၢ်လၢအကါဒိၣ် န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲတၢ်သ့ၣ်မ့ၢ်သးမ့ၢ်ဒီးတၢ်ဒိၣ်ထီၣ်လၢဖိ သၣ်တဂၤန့ၢ်ဘၣ်, မၤန့ၢ်ဘၣ်တၢ်မၤလိလၢအတၢ် မၤပူၤလီၤ. တၢ်မၤလိန့ၢ်တၢ်ယံတၢ်လၢ (တၢ်လၢ ဖိသၣ်မၤန့ၣ်ယံလၢကဲထီၣ်လိာ်ထီၣ်) ဧါန့ၣ်တ မ့ၢ်တၢ်ဂ့ၢ်မိၢ်ပျၢ်လၢအတၢ်မၤကဲထီၣ်အဂ့ၢ်ဘၣ်ဒီး တမ့ၢ်စ့ၢ်ကီးတၢ်ဂ့ၢ်မိၢ်ပျၢ်လၢသရၣ်တဂၤအိၣ်ဒီး တၢ်သ့တၢ်ဘၣ်လၢတၢ်သိၣ်လိအပူၤဘၣ်.

တၢ်ကိးမံးဒီးလၢဖိသၣ်တဖၣ်တ့ၢ်ဆွဲဝဲန့ၣ် ယံလၢဝဲလီၤ. ပမ့ၢ်စံးဘၣ်ဖိသၣ်လၢအတၢ်မၤတ ဂ့ၤဘၣ်မ့တမ့ၢ်တၢ်န့ၣ်တလီၤကဲဒီးတၢ်လၢဖိသၣ် စံးဝဲဘၣ်, ပဝဲပျၢ်နီၤဒိၣ်တဖၣ်ပတဲဖိသၣ်လၢအ တၢ်ဂ့ၢ်ကျဲးစးန့ၣ်တဂ့ၤဘၣ်. တၢ်လၢမၤဘၣ်ဒိဖိ သၣ်န့ၣ်မၤဘၣ်ဒိဝဲဖိသၣ်အတၢ်ပာ်ဒိၣ်ပာ်ကဖၢ လၢလီၤက့ၤသးဒီးဖိသၣ်တအဲၣ်ဒီးဆဲးမၤလိလၢ

တၢ်ဆူညါခီလၢဘၣ်. လၢတၢ် (မၤလိန့ၢ်တၢ်လၢတၢ်မၤပူၤအံၤ) န့ၣ်ပၣ်ကွဲးစးကွၢ်ဖိသၣ်အတၢ်မၤကဲထီၣ်ခီဖျိဖိသၣ်အမဲၣ်ချဲတၢ်ကွၢ်လီၤ. သရၣ်သမၤဒီးပုၤနီၢ်ဒိၣ်တဖၣ်ကဘၣ်ဟံၣ်ထီၣ်တီၢ်လၢအသးပူၤလၢဖိသၣ်အတၢ်ဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ်တဆီဆီဒီးဖိသၣ်အတၢ်သ့တဘၣ်ဒ်တၢ်ဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ်အပတီၢ်ဟံၣ်ဖျါဝဲသးလီၤ. ပတြၢ်ဖိသၣ်ဖိတဖၣ်ဒီးကတီၢ်အီၤတၢ်ကတီၢ်လၢအမ့ၢ်ဒီးဘၣ်အနီၣ်န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်ဂ့ၢ်ခိၣ်သ့ၣ်လၢဖိသၣ်ဒီးသရၣ်အတၢ်ရဲလိာ်မ့ၢ်လိာ်အပူၤလီၤ.

သရၣ်သမၤန့ၣ်မ့ၢ် ပုၤလၢအပၤဆုၢ်တၢ်ဒီးနဲၣ်ကျဲ (ပုၤသ့ၣ်တၢ်ဖျးတၢ်လၢအကွၢ်ဒိၣ်ထီၣ်ဖိသၣ်တုၤအဖိထီၣ်ဖးထီၣ်လၢပျဲတစုလီၤ. တၢ်လၢတၢ်ဒိၣ်ထီၣ်န့ၣ်သ့တၢ်ဆၢကတီၢ်, ဘၣ်ဆၣ်တကတီၢ်ဒီးတကတီၢ်န့ၣ်ဒ်တၢ်ဆၢကတီၢ်ခ့ၣ်ခါအသးဂ့ၢ်ထီၣ်အါထီၣ်ဒီးန့ၣ်တၢ်ဘျူးတၢ်ဖျိၣ်လၢဖိသၣ်အဂီၢ်မ့ၢ်တမ့ၢ်သရၣ်ဂီၢ်လီၤ.

Concept စံးတၢ်န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်မနုၤလဲၣ်

အါစုအဘျီတၢ်ဆိကမိၣ်န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်ယိယိဖိဘၣ်ဆၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်ဆိကမိၣ်အခီပညီလဲၣ်ဒိၣ်မးလၢတၢ်မဲၣ်ဖံးခိၣ်ဖိလၢပကထံၣ်ဘၣ်တဖၣ်, အဒိမ်ပကွၢ်သကိးလၢတၢ်ဆိကမိၣ်န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်ခိၣ်တက့ၢ်. ကါန့ၣ်အတၢ်ဂ့ၢ်မ့ၢ်မနုၤလဲၣ်, ကါန့ၣ်တၢ်စူးကါဝဲဒ်လဲၣ်, မ့ၢ်တၢ်လၢကတီၢ်ဆုၢ်ပုၤကညီဒီးတၢ်ဖိတၢ်လံၤလီၤ. တၢ်ဆိကမိၣ်ဝဲလၢကါန့ၣ်မ့ၢ်ဝဲတၢ်ဝဲစိာ်တီဆုၢ်န့ၣ်လီၤ. ကါန့ၣ်မ့ၢ်တၢ်တၢ်ဆုၢ်ထီၣ်ဆုၢ်လီၤအကွၢ်အဂီၢ်တခါလီၤ.

ပဝဲသရၣ်တဖၣ်ပမ့ၢ်အဲၣ်ဒီးတဲဖျါတၢ်ဆုၢ်ထီၣ်ဆုၢ်လီၤအခီပညီဆုၢ်ကွိၣ်ဖိတဖၣ်အိၣ်ဒီး, ပလိၣ်ဘၣ်ဟံၣ်လီၤဝဲပတၢ်ဂဲၣ်ပုၤလၢကါအဒိအတီၢ်မ့ၢ်

တမ့ၢ်တၢ်ဆုၢ်ထီၣ်ဆုၢ်လီၤအခီပညီလၢကွိၣ်ဖိတဖၣ်သ့ၣ်ညါဝဲလီၤ. ပထံၣ်ဘၣ်တၢ်ဆုၢ်ထီၣ်ဆုၢ်လီၤတသ့ဘၣ်. အယိပကသ့ဝဲတၢ်မိၢ်လံၤမိၢ်ပုၤတမံၤဒ်သိးကလိၣ်ဖျါထီၣ်တၢ်ဆိကမိၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဆိကမိၣ်န့ၣ်တၢ်လၢအလီၤသ့ၣ်ပိၢ်သးဝးန့ၣ်လၢအကဒုးကဲထီၣ်တၢ်အကွၢ်အဂီၢ်ဒီးန့ၣ်လီၤ. ပုၤကညီအခိၣ်န့ၣ်န့ၣ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲဒ်တၢ်ခိၣ်ရူး, သ့ဝဲဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိအဂံၢ်လၢကထူးလ့ၣ်ဒီးကသ့ၣ်လၢကထူးလ့ၣ်ကဟၣ်ဝံၤဘျီတ့ၣ်ဝဲစးဖိကဟၣ်အဂံၢ်အဘါလၢကဒုးလဲၣ်ကါဖိကါဖးဒိၣ်, လ့ၣ်မ့ၢ်အူ, မိၤတီၤဝဲကဲ, ချဲဒီးကဘီယုၤလၢအကစိာ်တီတၢ်ဖိတၢ်လံၤဒီးပုၤကညီလၢပဂီၢ်လီၤ.

သရၣ်တဖၣ်အတၢ်ပညိၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲဒ်သိးဖိသၣ်တဖၣ်ကနီၣ်ဟံၣ်ဘၣ်ပးတၢ်ဆိကမိၣ်, မၤလိသ့သးလၢတၢ်မၤအီၤဒ်လဲၣ်ဒ်သိးကတ့ၢ်ထီၣ်ဝဲတၢ်တမံၤမဲၣ်လၢအီၤ, မၤဘၣ်ဂီၢ်အီၤဒီးစူးကါအီၤဒ်ဖိသၣ်အတၢ်လိၣ်ဘၣ်အီၤလၢတၢ်အိၣ်မူခါဆူညါအသိးလီၤ. တၢ်မၤကျိၤကျဲအံၤလၢာ်ဆၢလၢာ်ကတီၢ်ဒီးကဘၣ်မၤပိာ်ထွဲတဆီဘၣ်တဆီလၢအလီၤပလိာ်ဒီးတၢ်ဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ်အပတီၢ်လၢဖိသၣ်လဲၣ်ခီဖျိဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

တုၤမ့ၢ်ပကသ့ၣ်ထီၣ်ဟံၣ်တဖျါဒီး, အဆိကတၢ်န့ၣ်ပကဘၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်ကူၣ်ထီၣ်တီၢ်ဟံၣ်အကျဲလၢတၢ်တ့ၣ်ဟံၣ်ဂီၢ်လီၤ. တၢ်ကူၣ်ထီၣ်တီၢ်ဟံၣ်အကျဲမ့ၢ်တပၣ်ဘၣ်ဒီးဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်ပတ့ၣ်ထီၣ်ဟံၣ်ကဘၣ်တၢ်လီၤလၢထံတဘိၣ်ဘၣ်အလီၤမ့ၢ်တမ့ၢ်ဖဲတ့ၣ်ဟံၣ်ခါသ့ၣ်ဘၣ်လၢာ်စီတချုးလၢပဟံၣ်ဝံၤလီၤ. ပတၢ်မၤတမံၤလၢာ်လၢာ်ကကဲထီၣ်လိၣ်ထီၣ်ဝဲပမ့ၢ်ဟံးန့ၣ်တၢ်ဆၢကတီၢ်ဒီးဆိကမိၣ်ဘၣ်မနုၤယိပကသ့ၣ်ထီၣ်တၢ်မၤအံၤန့ၣ်လဲၣ်ဒီးပတၢ်လိၣ်ဘၣ်လၢတၢ်မၤတခါအပူၤလီၤ.

(၄) ၅၁

အတီး (၁) ပဘဉ်ဟဆှာဖိသဉ်တဖဉ်လၢအတၢ်မၤလိပူၤဒ်လဲဉ်

တၢ်ဆိကမိဉ်ဒီးတၢ်ပညိဉ် (Concept and aim)

ဒ်ပဂဲၤပွးလၢအခိဉ်ထံးလံၤလံၤ, တၢ်ဆိကမိဉ်န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်ကူဉ်ထီဉ်ဖးလီၤလၢတၢ်လၢပမၤတမံၤလၢလၢန့ၣ်လီၤ. ဒ်သရဉ်အသိး ပကဘဉ်သ့ၣ်ညါပတၢ်ဆိကမိဉ် (Concept) အဂ့ၢ်ဂဲၤဒီးပ (Reason)လၢတၢ်သိဉ်လိတၢ်မၤလိတခါခါအပူၤလီၤ. ကမၤစၢၤစ့ၢ်ကီးပူၤလၢပကထံဉ်န့ၢ်ကျဲလၢကသိဉ်လိဖိသဉ်ဒ်လဲဉ်ဒီးလၢတၢ်န့ၣ်အပိဖိသဉ်ကနၢ်ဟံၢ်ဘဉ်ဝဲညီဒီးဘဉ်ဘျးလၢတၢ်မၤလိအပူၤအါဝဲတသ့ဖဲအသ့လီၤ.

ဖဲကတီးယၢ်တၢ်မၤလိအခါသရဉ်ကဘဉ်သံကွၢ်လီၤအကစၢ်အသးလၢဖိသဉ်တဖဉ်လိဉ်ဘဉ်လၢကမၤလိတၢ်မၤန့ၣ်လဲဉ်မ့ၢ်တဖဉ်ဖိသဉ်တဖဉ်လိဉ်ဘဉ်မၤလိတၢ်မၤန့ၣ်လဲဉ်ဒ်သိးကဒိဉ်ထီဉ်လဲၤထီထီဉ်အဂီၢ်. ဟံန့ၢ်တၢ်မၤလိဗျးဒီးဖိသဉ် ၂ နံဉ်တုၤလၢ ၄ နံဉ်တက့ၢ်

သရဉ်တဖဉ်အဲဉ်ဒီးဒုးဒိဉ်ထီဉ်ဖိသဉ်တဖဉ်လၢကသ့ၣ်ညါအခိဉ်ယၢၤန့ၣ်ဆၢဉ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်ယီၤ သရဉ်ကဘဉ်ဒုးအိဉ်ထီဉ်တၢ်မၤလိလံၤလၢအမ့ၢ် (သ့ၣ်ဖိတဖဉ်လၢယဟံဉ်ကပိာ်ကပၤ)

ဆိကမိဉ်ထီဉ်ဖိသဉ်တဖဉ်ကဟ့ၣ်ထီဉ်အတၢ်သ့တၢ်ဘဉ်ဖဲတၢ်ပတီၢ်အံၤ, သရဉ်တဖဉ်ကဘဉ်ဗုထုထၢတၢ်စုသ့ခိဉ်မၤ (Technique)လၢဖိသဉ်တဖဉ်စူးကါဝဲသ့ဒ်သိးလၢတၢ်သ့တၢ်ဘဉ်ဖဲလဲဉ်တခါဖိသဉ်လိဉ်ဘဉ်လၢကမၤလိသ့အသး, လၢအဒိအံၤန့ၣ်, သရဉ်ကဘဉ်ဗုထုထၢန့ၢ်ဒီးသံကွၢ်ဖိသဉ်ဒ်သိးကကွၢ်စူဉ်ကွၢ်နီဉ်ကွၢ်ယါတၢ်အိဉ်လၢအဝဲသ့ခိဉ်ယၢၤခိဖျိတၢ်ဆွဲတၢ်ဂီၤလီၤ.

တၢ်သ့တၢ်ဘဉ်အတၢ်စုသ့ခိဉ်မၤ (Art techniques)

ဖိသဉ်တဖဉ်အသးအိဉ်ဝဲခံနံဉ်တုၤလၢ ၄ နံဉ်လီၤ. ဒ်သိးနကသ့ၣ်ညါ (သ့ၣ်ဖိတဖဉ်လၢယဟံဉ်ကပိာ်ကပၤ) တၢ်စုသ့ခိဉ်မၤလၢကြးစူးကါအီၤဖဲလဲဉ်တခါလဲဉ်. ဖဲဖိသဉ်အပတီၢ်ဒ်အံၤန့ၣ်တၢ်ဆွဲတၢ်ဂီၤန့ၣ်မ့ၢ်တၢ်ညီကတၢ်ဒီးမ့ၢ်တၢ်စုသ့ခိဉ်မၤလၢအဒုးသ့ၣ်မံသးမ့ၢ်ဖိသဉ်ဖိဒိဉ်ကတၢ်လီၤ. တၢ်တမံၤလၢပကွၢ်ထွဲဘဉ်ညီလၢတၢ်ဆွဲတၢ်ဂီၤအကျဲန့ၣ်ကဘဉ်တၢ်သ့အီၤလီၤ (အဒိ, စၢ်ဘိအလွဲၢ်ကလုာ်ကလုာ်, ဒီးမ့ၢ်ထံးဖးဒိဉ်) တၢ်စိးပူၤတၢ်န့ၣ်ကကီကဲဉ်ဆိးလၢအဝဲသ့ၣ်ဂီၢ်, လိဉ်ဘဉ်တၢ်လၢာ်ဒီးအကဆူးကတုၤဒီးတၢ်ကွၢ်တၢ်ဂီၤတဖဉ်လၢဖိသဉ် ၂ နံဉ်တုၤလၢ ၄ နံဉ်တဖဉ်မၤဝဲတသ့ဘဉ်. ဖဲတၢ်စုသ့ခိဉ်မၤတၢ်မၤကျိၤကျဲမ့ၢ်ကီတလၢလၢဖိသဉ်ဂီၢ်ဒီးတၢ်အစၢၤနီၤကတုၤဘဉ်ဖိသဉ်ကဆိမိဉ်ဆံးလီၤအသးလၢအမၤတၢ်တသ့ဘဉ်တလၢပျဲဘဉ်လီၤ.

တၢ်အကျိၤအကျဲ (Process)

သရဉ်မုဉ်ကဘဉ်ဆိကမိဉ်ပာ်စၢၤဝဲတၢ်ဟူးတၢ်ဂၤအံၤကယံာ်ဆံးယံာ်လဲဉ်. ဝံၤဘျီကဘဉ်နီၤဖးတၢ်ဆၢကတီၢ်လၢ ၄ ပတီၢ်လီၤ

(၁) ကတၢ်ကတီးဖိသဉ်လၢကမၤလိတၢ်အဒိ, တၢ်မၤလိခဲလၢာ်မ့ၢ်ယံာ်တန့ၣ်ရံဉ်ဒီးဖိသဉ်ကသ့ဝဲတၢ်ဆၢကတီၢ်အမံးနံး ၁၀ လၢတဲတၢ်ဒီးသရဉ်မုဉ်, လၢအကဒုးထီဉ်ဟူးထီဉ်ဂၤဖိသဉ်အသးဒီးထူးန့ၢ်ဖိသဉ်အသးလၢတၢ်ဟူးတၢ်

ဂဲအပူခီဖျိဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘါဒီးဟ့ၣ်ဆူၣ်ထီၣ်ဖိသၣ်အသးလၢကသးအိၣ်ဝဲလၢလံာ်တၢ်မၤလိ (သ့ၣ်တဖၣ်လၢယဟံၣ်ကပိာ်ကပၤ) တၢ်ကတိၤလိာ်သးလၢသရၣ်ဒီးဖိသၣ်အဘၢၣ်စၢအပူကသံကွၢ်ထီၣ်ဝဲတဂီၤအံၤသ့အိၣ်မ့ၤဒီးမန့ၤလဲၣ်, ဒီးအဝဲသ့ၣ်အဟံၣ်အိၣ်ဖဲလဲၣ်ဒီးလၢသ့ဟံၣ်ကပိာ်ကပၤန့ၣ်သ့ၣ်ဖိဝဲအိၣ်စ့ၢ်ဒါ. တၢ်ကတိၤသကိးတဖၣ်အံၤကယီၤန့ၣ်ကဆၢယီၤဖိသၣ်အတၢ်သးအိၣ်ဆူၣ်ဃၢန့ၣ်ဆၢၣ်လီၤ.

(၂) ငှးနဲၣ်တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲအဒိလၢအဝံၤတခါဒီးငှးနဲၣ်အကျိၤအကျဲ

ဆူညါတခါန့ၣ်, သရၣ်တဖၣ်ကဘၣ်မၤဆူၣ်ထီၣ်ဖိသၣ်အသးခီဖျိငှးနဲၣ်ဖိသၣ်တၢ်အဒိလၢအဝဲသ့ၣ်ကဘၣ်မၤဝဲဒီးငှးနဲၣ်လၢနကဘၣ်မၤအိၣ်လဲၣ်လဲၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ငှးနဲၣ်တၢ်အဒိဝံၤက့ၤဝံၤက့ၤန့ၣ် မ့ၢ်ဒ်သိးကငှးနဲၣ်ဝဲလၢနကသ့တၢ်စုသ့ခိၣ်မၤလဲၣ် (အဒိဆွဲတၢ်ဂီၤဒီးမ့ၢ်ထံဘိဖးဒိၣ်အသိး) ဒီးတဘၣ်မ့ၢ်လၢနငှးနဲၣ်ပှးအီၤလၢကဘၣ်ဆွဲတၢ်ဂီၤလဲၣ်အဂ့ၢ်ဘၣ်. ဖိသၣ်သ့ၣ်တဖၣ်သ့ၣ်ညါလၢကဘၣ်ဆွဲသ့ၣ်ဖိဝဲဖိသ့, ကမ့ၢ်ဖၣ်ဖိသၣ် ၃ နံၣ်ဖၣ်လဲၣ်ဆွဲသ့ၣ်အဂီၤ, ဘၣ်ဆၢမ့ၢ်သ့ၣ်လီၤ. တမံၤဂ့ၤတမ့ၢ်ဂ့ၤတၢ်လၢဖိသၣ်လိၣ်ဘၣ်သ့ၣ်ညါန့ၣ်မ့ၢ်ဝဲကဘၣ်ဖိၣ်မ့ၢ်ထံဘိဖးဒိၣ်လဲၣ်ဒီးကဘၣ်သ့မ့ၢ်ထံဘိအခိၣ်ဆံးဒီးအခိၣ်ဒိၣ်လဲၣ်ဒ်သိးကငှးအိၣ်ထီၣ်ဝဲတၢ်လီၤဆီလိာ်သးဒီးကသ့ၣ်ညါဖျိၣ်လီၤက့ၤအခိၣ်ကျးဒ်လဲၣ်ဒ်သိးအသုတယုထီၣ်ကွံာ်တဂ့ၤလီၤ. သရၣ်စ့ၢ်ကိးကဘၣ်အိၣ်ဒီးအစးခိၣ်အလွဲၤတဘျုးမံၤလၢဖိသၣ်ကဆွဲတၢ်အဂီၢ်လီၤ.

မ့ၢ်တၢ်လၢမၤစၢန့ၣ်ဖးဒိၣ်လၢနကဘၣ်က့ၤ

ကွၢ် (သ့န့ၣ်) ကဒါက့ၤလၢပုၤကိးဂဲဒီးန့ၢ်ပၢ်ခါခီဖျိသံကွၢ်ဖိသၣ်လၢကဂ့ၤပှးကသီတဘျီကဒီးလၢကဘၣ်မၤဝဲတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲဒ်လဲၣ်အဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲသံကွၢ်ဖိသၣ် (နန့ၢ်ပၢ်ခါ) အါဒ်တက့ၢ်တၢ်စံးဆၢန့ၣ်ကမ့ၢ်ဝဲဒ် (မ့ၢ်) လီၤ. သရၣ်ကထံၣ်ဘၣ်ဝဲလၢအဝဲသ့ၣ်တန့ၢ်ပၢ်ဝဲဘၣ်ဒီးမၤဝဲတသ့ဘၣ်ဘၣ်ဆၢဝဲဝဲတဘျီဘၣ်လီၤ. ဖဲန့ၣ်သိၣ်လိတၢ်အခါသရၣ်ကဘၣ်ဟးဆွဲတၢ်သံကွၢ်လၢအဟ့ၣ်တၢ်စံးဆၢဖုၣ်ဖုၣ်ဒ်သိး (မ့ၢ်) မ့ၢ်တမ့ၢ် (တမ့ၢ်ဘၣ်)လၢတၢ်ဂ့ၢ်ခံမံၤပီၤ. အဆိကတၢ်, တၢ်စံးဆၢန့ၣ်ကဘၣ်ထီၣ်ဒ်တၢ်လီၤဒီးခံထံၣ်တထံၣ်န့ၣ်မ့ၢ်လၢတၢ်သိၣ်လိ (တၢ်သ့တၢ်ဘၣ်တၢ်တ့ၢ်ဂီၤ (အး) အဂံၢ်ခိၣ်သ့ၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲဒ်သိးကသဆၢထီၣ်ဖိသၣ်လၢကဟ်ဖျါတၢ်အိၣ်လၢသးပူၤဒီးကတဲဖျါထီၣ်ဝဲတၢ်လီၤ.

(၃) ယတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲဒ်ဝဲ

ခဲအံၤတဘျီအဆၢကတီၣ်ဘၣ်ဝဲလံလၢ (တၢ်မၤလိန့ၢ်တၢ်လၢတၢ်မၤအပူ) လံ. သရၣ်ကဘၣ်ဂုၤက့ၤအယုဒီးပျဲဖိသၣ်မၤတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲလၢအမံးနံးလွံဆံတီၢ်ပူ (ဟ့ၣ်ကူၣ်န့ၣ်လၢနကအိၣ်ဘျးစၢဖိသၣ်ဖဲတၢ်သိၣ်လိမ့ၢ်လီၤတတ်, ဒိသန့ထီၣ်လၢဖိသၣ်မ့ၢ်အဲၣ်ဒီးအိၣ်ဘျး) တၢ်ဆၢကတီၢ်အံၤမ့ၢ်ဝဲတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲအါဒီးတၢ်မၤအါလၢဖိသၣ်ဂီၢ်လီၤ. သရၣ်တခါကဘၣ်ကွၢ်စုၣ်ဖိသၣ်ဒီးဒိကန့ၣ်တၢ်လီၤ. နကွၢ်ဖိသၣ်မ့ၢ်ဖျါလၢအကတၢ်ထီၣ်ဒီးလဲၤဆူညါတသ့လၢဘၣ်န့ၣ်သရၣ်ကဟ့ၣ်အီၤတၢ်မၤစၢခီဖျိသံကွၢ်ဖိသၣ်လၢအအဲၣ်ဒီးမၤတၢ်မန့ၤလဲၣ်ဒီးဟ့ၣ်လီမဖိသၣ်တၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်ဟ့ၣ်ဖး, ဘၣ်ဆၢအဂ့ၢ်ခိၣ်သ့ၣ်န့ၣ်ကပၤဆၢဒီးမၤစၢဖိသၣ်ဒ်သိးအကယုန့ၢ်တၢ်အစၢဒ်ဝဲ

လီ။ တာ်အံၤမ့ၢ်တၢ် ကတီၢ်လၢအ ရံၤဒိၣ်မးလၢဖိ သၢ်မၤလိတၢ်ပူၤလီၤ။ ဒီဖျိလၢတၢ်ယုထံၣ်န့ၢ်အ တၢ်အစၢဒုၣ်န့ၣ်, ဖိသၢ်န့ၣ်အသးကဆူၣ်ထီၣ်, ဒီးဟံၣ်ကဖၢအသးဒီးအတၢ်န့ၢ်လီၤသးဒီးတၢ် သးအိၣ်ကအါထီၣ်ဒီးအတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်(skill)က အါထီၣ်စ့ၢ်ကီးလီၤ။

သရၣ်မ့ၢ်တဲဘၣ်ဖိသၢ်လၢကဘၣ်ဆွဲသ့ၣ် တခိၣ်ဒ်လဲၣ်အဂ့ၢ်န့ၣ်, ကဘၣ်တဲဘၣ်အီၤလၢ သ့ၣ်န့ၣ်အထူၣ်ပးဒီးအိၣ်ဒီးအခိၣ်ကဝီၤကျိၤဒီး လၢဟ့ၣ်ဒီးဖိသၢ်တန့ၢ်ဘၣ်ဝဲတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢက မၤလိန့ၢ်ဘၣ်တၢ်နီၤတမံၤဘၣ်ဒီဖျိလၢတၢ်ကီၤတၢ်ခဲ လၢကဘၣ်မၤဘၣ်လိာ်က့ၤတအိၣ်နီၤတမံၤဘၣ်ဒီး တၢ်သံကွၢ်လၢကဘၣ်စံးဆၢတအိၣ်စ့ၢ်ကီးဘၣ်. နမ့ၢ်မၤဖိသၢ်ကွဲးဒ်နတဲအီၤအသးန့ၣ်ဖိသၢ်တဆွဲ န့ၢ်န့ၣ်သ့ၣ်လၢအဝဲသ့ၣ်ထံၣ်ဝဲဒီးလဲၤဒီဖျိဘၣ်ဝဲ လၢအအိၣ်လၢအဟံၣ်ကပိာ်ကမၤဘၣ်. တၢ်လၢ နနီၢ်ကစၢ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်တၢ်လၢအိၣ်လၢ နသးပူၤ န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲတၢ်ဆဲးကျိးတခါလၢပူၤတဂၤအနီၢ်ကစၢ် တၢ်ထံၣ်ဘၣ်တၢ်ဒီးလဲၤဒီဖျိဘၣ်တၢ်လၢဟီၣ်ခိၣ် ဖျါၣ်အံၤလီၤ။ ပလိၣ်ဘၣ်တၢ်စုသ့ခိၣ်မၤအဂ့ၢ်အ ဝီၣ်သိးကဟံၣ်ဖျါထီၣ်ပထံၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ဒ်လဲၣ်အဂ့ၢ် ဒီးတၢ်အဂ့ၢ်လၢလီၤတၢ်လီၤဆဲးအဂ့ၢ်မ့ၢ်ပူၤက

ညီဘၣ်ဆၢပတလိၣ်ဘၣ်လၢပူၤကတဲပူၤလၢဟီၣ် ခိၣ်အံၤအဖျါလီၤကံၤဒ်လဲၣ်. တၢ်ပညိၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ဒ် သိးကတဲဘၣ်ပူၤအဂၤတဖၣ်လၢဟီၣ်ခိၣ်န့ၣ်ဖျါဝဲ ဒ်သိးနထံၣ်ဘၣ်လၢနမဲာ်လီၤ။

တၢ်လၢနလိၣ်ဘၣ်တခါလီၤန့ၣ်မ့ၢ်ဝဲလၢဖိ သၢ်ကဘၣ်မၤဝံၤအတၢ်မၤဖဲတၢ်မၤလိအဆၢက တီၢ်လီၤ။ သရၣ်ဒီးဖိသၢ်ကဘၣ်သးလီၤပလိာ် လိာ်သးလၢတၢ်ဂ့ၢ်တထံၣ်အံၤဖိခိၣ်လီၤ။ ဖိသၢ် အသးမ့ၢ်တစၢ်ဆၢဘၣ်န့ၣ်, သရၣ်ဒီးဖိသၢ်က ဘၣ်ယုန့ၢ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤတခါဒီဖျိတဲသကိးမ့ၢ်တ မ့ၢ်ပျဲဖိသၢ်ဟံၣ်န့ၢ်တၢ်အိၣ်ဘျဲး ၅ မံးနံးလၢအက ဂၤလိာ်ကွဲးဒီးဟဲက့ၤမၤအါထီၣ်က့ၤအတၢ်မၤအ ဂီၢ်န့ၣ်လီၤ။

ဖိသၢ်တဖုလၢအအိၣ်အဂၤတဆံန့ၣ်, န ကထံၣ်ဘၣ်တၢ်လီၤဆီလၢဖိသၢ်ဆွဲဝဲသ့ၣ်လၢ အိၣ်လၢအဟံၣ်ယၢဝးဝးန့ၣ်လီၤဆီလိာ်သးလီၤ။ မ့ၢ်လၢဖိသၢ်ကိးဂၤဒဲးစုာ်စုာ်တဒ်သိးလိာ်သးဘၣ် ဒီးအိၣ်ဒီးတၢ်ထံၣ်အစၢအါမးလၢကဘၣ်ဆွဲသ့ၣ် အဂီၢ်ဒ်လဲၣ်လီၤ။ လၢကျဲၤတဘိစုာ်စုာ်ဖိသၢ်တ ဖၣ်ယုထာဝဲလၢကဆွဲသ့ၣ်တၢ်ကွၢ်ကီၤဂ့ၢ်ဒီးလီၤ လးလၢသရၣ်တဖၣ်အဂီၢ်, မိာ်ပာ်တဖၣ်အဂီၢ်, ဒီး ဖိသၢ်အဂၤတဖၣ်အဂီၢ်လီၤ။

(၄) တၢ်မၤကတၢ်ကွံာ်တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤ

သရၣ်တဖၣ်အမူဒါန့ၣ် မ့ၢ်ဒ်သိးကဘၣ်မၤ လီၤတၢ်လၢဖိသၢ်ကိးဂၤဒဲးမၤဝံၤအတၢ်မၤ, ဒီး တီၣ်ထီၣ်အတၢ်မၤ, ဒီးကတီၢ်တၢ်တုၤသိးထဲသိး ဒီးပတြၢဖိသၢ်ဖိလၢအဝဲသ့ၣ်အတၢ်ဂ့ၢ်ကျဲးစၢ ဒီးမၤအတၢ်မၤဝံၤအယိလီၤ။

လၢခံတပတီၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲတၢ်မၤကတၢ်ကွံာ် တၢ်မၤလီၤ။ လၢမံးနံးတဆံတီၢ်ပူၤသရၣ်တဖၣ်

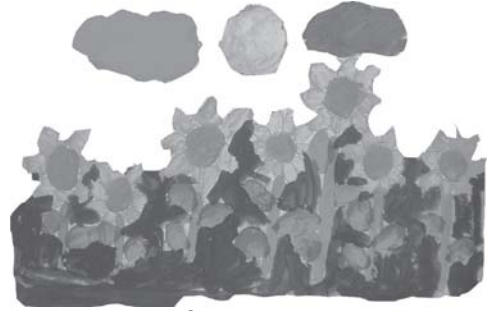
ကဘဉ်ဟ်ဖှိဉ်က့ဖိသဉ်တဖဉ်ဒီးမအဝဲသ့ဉ်ဒုး နဉ်အတၢ်ဂီလၢပုကိးဂၤဒဲးလီၤ. တၢ်အကါဒိဉ် ဖဲအံၤန့ဉ်မ့ၢ်ဝဲဖိသဉ်အဂၤတဖဉ်, တမ့ၢ်လၢသရဉ် တဖဉ်ဘဉ်. ဖိသဉ်ကိးဂၤဒဲးစ့ဉ်စ့ဉ်ကဘဉ်ဂဲးပုး လၢတၢ်ဂီအဂံၢ်လၢဘဉ်ဃးဒီးမုၢ်လဲဉ် (တၢ်ဂီအ တၢ်ယဲၤပု)လီၤ. သရဉ်မုဉ်ကဘဉ်သံကွၢ်တၢ်သံ

ကွၢ်ဂဲးလၢအမ့ၢ်တၢ်သံကွၢ်ဒ်သိး, တၢ်အံၤမနုၤ လဲဉ်, တၢ်လီၢ်ဖဲလဲဉ်, ဒ်လဲဉ်. တၢ်ပညိဉ်ဖဲအံၤ န့ဉ်မ့ၢ်ဒ်သိးကကွီးလိဘဉ်ဃးတၢ်တဲဖျါထီဉ်တ ဖဉ်ဒီးတၢ်နဉ်န့ၢ်လီၤသးလီၤ. မ့ၢ်စ့ဉ်ကိးတၢ်ခွဲးတၢ် ယၢ်လၢဖိသဉ်တဖဉ်ကကွၢ်ယၢ်ဒီးတၢ်နီဉ်တၢ်လၢ ပုဂၤတဖဉ်မၤဝဲတၢ်ဝဲဒီးမၤလိန့ၢ်ဝဲလီၤ.

တဲတၢ်ဒီးဖိသဉ် (Talking with children)

တီၤပူတၢ်ဘျးဒီးတၢ်သိဉ်လိမၤယု (Class rules and discipline)

ဖိသဉ်တဂၤစ့ဉ်စ့ဉ်န့ဉ်လီၤဆီလိာ်သးဘဉ် ဆဉ်ကျဲလၢပကကတိၤသကိးတၢ်ဒီးဖိသဉ်န့ဉ်ဂ့ၤ န့ၢ်တၢ်ဂၤလီၤ. ဒ်ပုသးပုၤမၤအသိး, ဖိသဉ်တ ဖဉ်စံးဆၢတၢ်ဒီးမၤဆၢတၢ်အဂ့ၤကတၢ်လၢတၢ် ကတိၤမုဉ်ဘဉ်အီၤ. လၢတၢ်ယုဉ်တၢ်ကွၢ်ဒီးတၢ်ဟ် ကဲလိာ်သးအပူလီၤ. တၢ်ဟ်သ့ဉ်ဟ်သးလၢပမၤ သကိးတၢ်တပူယီလၢတၢ်ကတိၤ (မံပ)ဒီး (ပ က)တဖဉ်န့ဉ်ဂ့ၤဝဲလီၤ. သ့တၢ်ကတိၤလၢအမုဉ်

န့ဉ်ဂ့ၤန့ၢ်ဒီးတၢ်ကတိၤလၢတမုဉ်ဘဉ်န့ဉ်ဟ့ဉ်ထီဉ် ဝဲတၢ်အစၢတလၢအစ့ၤလီၤ. အဒိ (ဝံသးစူပာ် ကွံာ်တၢ်ဂဲလိာ်ကွဲတခါန့ဉ်နီၤ) န့ဉ်မ့ၢ်တၢ်အစၢ လၢနမၤသကိးတၢ်ညီဂ့ၤန့ၢ်ဒီးနသ့တၢ်ကတိၤ လၢ (နၤအံၤနမၤဘဉ်အၢတၢ်ဂဲလိာ်ကွဲ, ဟ်ကွံာ် မ့ယံၤ)

တၢ်သိဉ်တၢ်သီတနီၤလၢနပဘဉ်မၤထွဲလၢ အဟ်ယုဉ်ဝဲဒီးတၢ်ကတိၤလၢနကဘဉ်သ့ဒီးဖိ သဉ်တဖဉ်လီၤ. တဲဖိသဉ်လၢအကမၤမနုၤလဲဉ်

တၢ်ကတိၤလၢတဂ့ၤဘဉ်	တၢ်ကတိၤလၢဂ့ၤ
ဆုဉ်နီၤ, မိမိ	ပကဆုဉ်နီၤသကိးကိးဂၤဒဲးဒီးအိဉ်သကိးကိဉ်နီၤ
တဘဉ်ကွံာ်ထးရံးတဂ့ၤ	ဘီလိတဖဉ်န့ဉ်တၢ်သ့အီၤလၢကွံာ်လိာ်ကွဲသ့လီၤ
မၤမ့ၢ်ဒီးထၢထီဉ်ကွံာ်ကသံဉ်ထံလၢဖူထီဉ် တၢ်လွဲာ်	ဆၢကတီၢ်ဘဉ်လံလၢပကဘဉ်မၤကဆီကွံာ်တၢ်, မၤဆ့မၤလဲ ကွံာ်တၢ်အယိမ်ပဲကိးဂၤဒဲးမၤစၢၤသကိးနီၤ
တဘဉ်ကွဲးဘဉ်အၢစ့အဖိခိဉ်တဂ့ၤ	နလိဉ်ဘဉ်စးခိဉ်စါ
တၢ်အံၤမ့ၢ်မနုၤလဲဉ်	နတဲပုးယၢ်ဘဉ်ဃးတၢ်ဂီလၢနဆ့သ့စါ
တဘဉ်ဆဲးတိအိဉ်ဒီးဒြး (brush) တဂ့ၤ	ဝံသးစူသ့တၢ်ဖူတၢ်(brush) လၢနလံာ်စးခိဉ်ပူနီၤ
တဘဉ်မၤထီဉ်ကပိာ်လၢနခိဉ်သ့လီၤတဂ့ၤ	ဟ်ယၢ်ကပိာ်တဖဉ်လၢစဘွဲခိဉ်တက့ၢ်. တနံၤအံၤနကတုတၢ်မနုၤ လဲဉ်
နကဘဉ်မၤအီၤခဲအံၤ	နမၤတၢ်အံၤလၢနကစၢ်ဒဉ်နဲသ့စါမ့တမ့ၢ်ယကဘဉ်မၤစၢၤနၤစါ
နဖိသဉ်နနီၤကုဉ်သံ. ပတုာ်ဖုံမဲးခဲအံၤ	ဟ်မဲးလၢတၢ်လီၢ်ဖုဉ်နီၤ. မဲးမ့ၢ်န့ဉ်လၢပမဲာ်ချံပူန့ဉ်ဆါဒိဉ်မးလီၤ
ဆွဲအါထီဉ်နတၢ်ဂီအလွဲာ်, အတဂ့ၤဘဉ်	တၢ်ဂီၤနဆ့တခါအံၤဂ့ၤမး, နကဆ့ထီဉ်အလွဲာ်စါ

ဂူနဲ့ဒီးတဘဉ်မတဂူ. ဟးဂုံးတါလါမပျံဖိ
သဉ်ဒ်အမ့ (မတဂူ, မတဂူမ့တမ့တဘဉ်မ
ဘဉ်)န့ဉ် ဂူ နဲ့ ဒီး န တဲ ဖိ သဉ် လါ အ န် က့ဉ်
သံ, ခိဉ် ကိသံ မ့တမ့အါသံ မ့တမ့မုဉ်နီဉ် န
သးဒီးလီ.

တါလါအဖိလ်တဖဉ် အံမ့တါအဒိလါ
တါကတိတမ့ဘဉ်တဂူဘဉ်ဒီးတါကတိအ
မ့လါဟ်ဖျါထီဉ်အခိပညီမ့တမံယီလီ.

တါကတိတါစကုံးစကုံးနါစံးနါစါ

တါကတိတါစကုံးစကုံးနါစံးနါစါန့ဉ်
ဘဉ်တါကတိအါထီဉ်အါအဂ့ဉ်ဒ်အမ့တါက
တိလါနတနါဟ်အါဘဉ်န့ဉ်မ့တါက့ဉ်, တါ
အိဉ်ဖျါလါအရ့ဒိဉ်လါဖိသဉ်တါဆဲးကျိးလိာ်သး
ကဒဲကဒဲလီ. ဖိသဉ်တဖဉ်န့ဉ်အဲဉ်ဒီးဂဲလိာ်ကွဲ
ဝဲဒဉ်မ့ဒီးတါကတိအကလုာ်ခိဖျိမပိာ်တါအ
လုာ်အခံလီ. ဖိသဉ်တဖဉ်ဒုးအိဉ်ထီဉ်ဝဲတါက
တိ, ထွာ်ထီဉ်ဝဲပူတဖဉ်ဂဲဂဲလါတပဉ်ယုာ်ဒီးတါ
က့ဉ်ဘဉ်က့ဉ်သ့ဘဉ်ယးတါဆိကမိဉ်တါဒီးလဲ
ယုာ်ဒီးတါဆိကမိဉ်တါတခါလါအဟဲဟ်ထီဉ်
လါအိဉ်န့ဉ်ပူ, သူတါကတိလီနံတဖဉ်မ့တ
မ့တါကတိအသီတဖဉ်လါအပီမလိဘဉ်ဝဲ, ဖိ
သဉ်တဖဉ်ထံဉ်န့ဉ်ဘဉ်ဝဲဒဉ်တါသ့ဉ်မ့သးမ့
အါဒိဉ်မးလါတါလုာ်ပိာ်ဝဲအဝဲသ့ဉ်အတါဆိက
မိဉ်ဒီးမပိာ်ဝဲတါကတိအကလုာ်ဒီးအဲဉ်ဝဲဒဉ်
လါအိဉ်ဘုးတးတပူယီယုာ်ဒီးပုဂံဖိဉ်ထီဉ်သး
ဒ်သိးဒီးပုဒုတါအူတဉ်သ့ဉ်ဝံဉ်သးဆါတါတဖဉ်
မာဝဲလီ.

တါကတိလါပတနါဟ်အါန့ဉ်, မ့တါ
ကတိလါအယံဒီးတဘဉ်ယးဝဲဒဉ်ဒီးတါလါန
တဲတပံတကီဉ်ဘဉ်လီ. မ့ဝဲဒဉ်ကျဲလါတါဆဲး

ကျိးလါအလုာ်အပူအိဉ်ဒိဉ်မးလါနကန့ဉ်လီက
တါတါဒီးအါသ့လီ. ဖိသဉ်တဖဉ်တဆဲးကျိးတါ
ယုာ်ဒီးတဲအါတါလါအိဉ်ဒီးအဂ့ဉ်အကျိးဒ်သိးပု
သးပုဂံတဖဉ်မာဝဲဘဉ်. ဖိသဉ်တါဆဲးကျိးန့ဉ်အါ
န့ဉ်ဒီးတါလါအကဲထီဉ်သးလါပတါသ့ဉ်ညါဒဉ်
တါအယံဒီးတါမထီဉ်တါ, တါတုထီဉ်တါ, ခိဖျိ
ကျဲလါတါဆဲးကျိးအံအဝဲသ့ဉ်စံးဆါနုဂူဒိဉ်တ
က့ဉ်လီ.

ဒိကန့ဉ်ဖိသဉ်တဖဉ်တက့ဉ်. အဝဲသ့ဉ်က
ကွဲမ့နုလါအတါကတိအပူလီ. လဲန့ဉ်လီ
လါအကျါ, ကယီကယီဒီးကွာ်နီဉ်ယာ်တါလါအ
ဆုနုဖဲလဲဉ်အဂ့ဉ်တက့ဉ်. မ့လါပဝဲဒဉ်န့ဉ်ပဒိဉ်
ထီဉ်လံ, ဒီးပသါပုနီဉ်ကွဲဖိသဉ်တါကတိလါ
နါစံးနါစါတါကတိတဂိာ်တသီဉ်အကျိာ်လံ
လီ. ပကသူတါဆါကတိလါကဂဲလိာ်ကွဲဒီး
ကျိာ်အံတဘျီကဒီးဒီးနါဟ်ဂံခိဉ်ထံးအခိပညီ
တဖဉ်လီ. တဘျီတခိဉ်န့ဉ်ဂံခိဉ်ထံးအခိပညီမ့
ဟဲကဲထီဉ်က့လါတါကတိဟ့ဉ်က့ဉ်တါလါအ
လီဆိဒဉ်တါကိတါခဲ, တါသ့ဉ်က့ဉ်သးကါ, ဒီး
ဖိဆံးအဒိ (တါတဟ်ဖျါတအံဒ်အမ့တါန့ဉ်
ဘဉ်) လဲန့ဉ်ကတိယုာ်တါဒီးဖိသဉ်လါအတါ
ကတိပူလါ (တဂိာ်တသီဉ်သ့ဉ်) တဲတါဒီးဖိ
သဉ်န့ဉ်သရဉ်ကမစာဝဲသရဉ်ဒ်သိးကတုထီဉ်
ဘးဆုဖိသဉ်တါကတိပူဒီးလါတါရုသ့ဉ်ပူန့ဉ်
ဆုအဝဲသ့ဉ်ဆုတါတမံလါအဘျူးအိဉ်တက့ဉ်
သ့ဝဲလီ.

အဒိဖိသဉ်ပိာ်ခွါဖိစါစါဘးတဂူသးက့ဉ်
ဝဲအဒုဉ်မ့ဉ်ဖိလီ. အဝဲတဲတါဆုဉ်သပုာ်, သးဒိဉ်
ဖုးဆုဉ်မးဒီးတမာဝဲဝဲအတါမာဘဉ်. ဘဉ်တနု
န့ဉ်တါဟူးတါဂဲန့ဉ်မ့ဝဲပူထီဉ်တါအလွာ်လီ.
ပိာ်ခွါစးထီဉ်ကတိတါဘဉ်ယးတါကျဲကျိတါအ

လွှဲတဖန်. အဝဲတဲဘဉ်သရဉ်မုဉ်လၢအဝဲဘဉ်
 သးကျဲကျီန့ၣ်ဝဲဒေၣ်စိဘးအလွှဲလီၤ. သရဉ်မုဉ်
 ဃဉ်ဃီၤအသးဒီးစးထီဉ်သံကွၢ်ဝဲအလွှဲမနု
 လဲဉ်. ဒီးကယီကယီသဆဉ်ထီဉ်ဟ့ဉ်ဂံၢ်ဟ့ဉ်ဘါ
 ဖိသဉ်ဒ်သိးကကျဲကျီန့ၣ်ဝဲတၢ်လွှဲလၢအဝဲသ့ဉ်အ
 နီၢ်ကစၢ်ခီဖျိတဲဘဉ်ဖိသဉ်လၢကမ့ၢ်ကီၢ်စ့ၢ်တၢ်လွှဲ
 မနုတကလုာ်လဲဉ်. စိဘးစံးဘဉ်သရဉ်မုဉ်တၢ်
 လွှဲလၢတဒ်သိးတၢ်လွှဲအဂၢနီတခါဘဉ်. သရဉ်
 မုဉ်သးလီၤပလိာ်လၢစိဘးတဒ်သိးဒီးပှၢနီတဂၢ
 ဘဉ်. ဒီးတၢ်လွှဲနါက့ကဖျးဒ်သိးစိဘးဒီးဆၢက
 တီၢ်န့ဉ်စိဘးန့ဉ်ကျဲကျီတၢ်လွှဲတဖန်ဒီးတဲဘဉ်
 ဃး (စိဘးအလွှဲလီၤ)

စိဘးကျဲကျီကသံဉ်ထံအလွှဲတဖန်ဒီးတၢ်
 ဘဉ်အီၤမုဉ်ဒိဉ်မးဒီးအဝဲစးထီဉ်ယုကွၢ်ဝဲတၢ်လွှဲ

အဂၢတဖန်လီၤ. သရဉ်မုဉ်သံကွၢ်အီၤတၢ်လွှဲတ
 ဖန်အမံၤလီၤကသံဉ်အလွှဲတဖန်လီၤဆီဒီးလီၤနံၤ
 လီၤ. ပှၢကိးဂၢလၢစပွဲခိဉ်ဝးဝးန့ဉ်ဟဲန့ဉ်လီၤက
 တီၢ်တၢ်ဒီးအဝဲသ့ဉ်ဒီးစးထီဉ်ယုန့ၣ်ဝဲတၢ်လွှဲအဂၢ
 တဖန်စ့ၢ်လီၤ. တစီၢ်ဖိဒီးသရဉ်မုဉ်ဟ့ဉ်ကူဉ်အဝဲ
 သ့ဉ်လၢအဝဲသ့ဉ်ကဘဉ်ဖူထီဉ်တၢ်အလွှဲလၢလံာ်
 ကဘျးစးခိလီၤ, ဒီးကျဲကျီကသံဉ်ထံလွှဲစ့ၢ်ကိး
 လီၤ. လၢတၢ်မၤလိအကတၢ်ဒီးစိဘးမၤဝဲအ
 တၢ်ဂီၤလၢအဖူထီဉ်ဝဲအလွှဲလၢကက့ၢ်စိဉ်ဝဲလၢ
 ဟံဉ်လီၤ. အိဉ်ဒီးတၢ်သ့ဉ်ညါလၢမၤဝဲတၢ်ဒီးတၢ်
 မၤကဲထီဉ်ဒီးအဝဲသးခုသးမုဉ်လၢအသးဒေၣ်ဝဲ
 လီၤ. အတၢ်သးက့ဉ်စ့ၢ်လီၤ, ဒီးအဝဲစ့ၢ်ကိးမၤတၢ်
 လၢတဒ်သိးပှၢတၢ်နီတဂၢဘဉ်သ့ဒီးမၤသကိးတၢ်
 ဒီးပှၢဂၢသ့လီၤ. မၤပိာ်စိဘးအခံဒီးလဲၤန့ဉ်ဆူအ

လ်းဒီးလီ။ ဖိသည့်အမတ်တဝံဘဉ်အတဖဉ် အသးခုညါခီဖျိတံဆာကတီၢ်စုန့ၣ်ကမသးတ မှ်မဘဉ်ဒီန့ၣ်ဖျိဖိသည့်တံမတဝံဘဉ်ဒီးတ ကးဘဉ်နခိၣ်န့ၣ်ကဆါဘဉ်ယးလတံပညိၣ်လတံ မလိအံလီ။ အဂတမံခီန့ၣ်ဖိသည့်လအ တံမလံချ ချ တဖဉ်အတံမတအိၣ်နီမံလက မလဲလဘဉ်အယိအဝဲသ့ၣ်တံကကဉ်အသးဒီး သူၣ်တဆူၣ်သးတဂဲလဘဉ်လီ။ တံလပုနီၣ် ဒိၣ်ထံၣ်ဝဲလဖိဒီဖိသည့်လအနီၣ်က့ၣ်ဂဲဆူၣ်တ ဖဉ်န့ၣ်မှ်ဝဲဖိသည့်လညါနီၣ်တံကကဉ်ထီၣ်အီမ့တ မှ်ဖိသည့် တဖဉ် အဟ့ၣ်ဂျူဒီးပျံၣ်စုပျံၣ်ခိၣ်လအ တံမဖိခိၣ် ခီဖျိလအတံမကီတလကဲၣ်ဆိး လအဂီၢ်န့ၣ်လီ။

တံလီၢ်အဟိအပျီ (Space)

မှ်လတံရဲၣ်ကျဲဟ်တံဆာကတီၢ်လဂု န့ၣ်မှ်တံလအကါဒိၣ်နီၣ်မးလတံမလိကဝံ ကတံဒီးကဲထီၣ်လိၣ်ထီၣ်လီ။ ပကဘဉ်ကွဲဝဲ ဖဉ်လပကဟ်ယာ်န့ၣ်တံဆာကတီၢ်ခီဖျိလတံ မသကိးတံဒီးပုဂလအဟ်ယုၣ်တဖဉ်ဒီးမ ဟ်ယာ်ကတံကတီၢ်ယာ်တံဖိတံလံခဲလၢ် လတံကသူအီဂီၢ်ဒီးလတံန့ၣ်အယိနတံမ လိအခိၣ်ယာ်ကဂုဝဲလီ။ တံလခံကတံတ ခါအံအခိပညိတမှ်ဝဲဖဉ်ကိလအလီဘီလီမှ် လအိၣ်ဒီးတံလီၢ်လနသးဝုးဝုးဝီ။ ဟးထီၣ် ဟးလီသ့ညါလကိဖိဒီးကိသရၣ်တဖဉ်အဂီၢ်ဖဲ ကိဖိတဖဉ်ကဆုၣ်နီဘဉ်ဝဲမှ်မှ်ဒီးတမှ်ဘဉ်မှ် ဆုၣ်နီဒီးလိၣ်သးလအိၣ်ဒီးတပလတံဖဲန့ၣ် ကသံၣ်ဖူတံအလွဲဒီးထံလီဆံၣ်ဖျိးဘဉ်ဝဲပုဂ တဖဉ်အတံမလအလုၢ်ဒိၣ်ပွၢ်ဒိၣ်လအနီၣ်က စ်အဂီၢ်လီ။ နီၣ်ခိမိၢ်ပျံၣ်န့ၣ်တံမှ်မလံးအီလ

ကဟူးဂဲဝဲဒီးအခိၣ်န့ၣ်နီက့ၣ်ကလံးဝဲဒီးဆိမိၣ် တံတဘဉ်လဘဉ်။

တံမလိတီလတံဟ်ထီၣ်အီအပတီၢ်,ဖဲ တံဟ်လီစီနီၣ်ခိၣ် (စဘွဲ) တကျိတကျိလအ ကွဲတံလီလီဆူလၢ်သ့ၣ်ဘဉ်အအိၣ်န့ၣ်တညီ ဝဲဖဉ်လပတံတံကျဲဂီၢ်ဘဉ်။ တံလတံတုတံ ဂီ (အး) တံသ့တံဘဉ်အတံမလိန့ၣ် တံလီၢ် လီဟ်လီပျီန့ၣ်ကဘဉ်ရဲၣ်ကျဲဟ်ဒ်သိးကမညီ ဝဲဖဉ်လတံဆးကျိၣ်မသကိးတံကွဲလိၣ်မဲၣ်လ ဖိသည့်တဖဉ်အဘဉ်စးဒီးသဆၣ်ထီၣ်အဝဲသ့ၣ် ဒ်သိးကမသကိးတံတပုယီဒီးပုဂလီ။ တံ မှ်သူဘဉ်ဖးတံမလိတီတခီန့ၣ်ဘဉ်မနုယိန တထးကွဲၣ်စဘွဲတဖဉ်ဒီးဆုၣ်နီကဝီကျိလ သည့်လပုလအချီဖိခိၣ်လဲၣ်မှ်တမှ်ခီနတဟ်ထီၣ် ကွဲၣ်စဘွဲတဖဉ်တပုယီ။ ဒီးလတံန့ၣ်ယိဖိသည့် ကဆုၣ်နီဝးတရံးအီကသ့လဲၣ်။ ချိၣ်ဒီးစဘွဲန့ၣ် ဆိလီဒါလီလတံချာလတံကဒုဖိလၢ်သ့ လီ။ ပကဘဉ်ဟ်လပခိၣ်န့ၣ်ပုလဖိသည့်အနီၣ် ဒ်ဆံးန့ၣ်သူတံလီၢ်ဒုလဲၣ်ဒီးလိၣ်ဘဉ်တံလီၢ်ဒုအါ လီ။

တံဘဉ်တံဘာဒီးတံပုဖျး (Safety)

ပထံၣ်ဘဉ်အဂအခါလတံလအဘဉ် ထွဲလိၣ်သးဒီးတံလီၢ်ပျီန့ၣ်မှ်ဝဲဖဉ်တံဘဉ်တံ ဘာဒီးတံပုဖျးလီၢ်လီ။ ယုထာန့ၣ်တံလီၢ်လ အဘျဉ်ဘျဉ်ဒီးဖဲတံလီၢ်လနကသူလတံမလိ (အး) တံသ့တံဘဉ်အလီၢ်န့ၣ်ထီဘီနကဘဉ် ဆိကမိၣ်ဘဉ်ယးတံပုဖျးလီၢ်ဒီးတံဘဉ်တံဘာ လီၢ်လီ။ တံလီၢ်မှ်ဆိတလဲဝဲက့ၣ်က့ၣ်န့ၣ်ဖိ သည့်တဖဉ်တသ့ၣ်ညါလီတံဝဲလဘဉ်လက ဘဉ်မလိတံလတံလီၢ်ဖဲလဲၣ်တလိၣ်လဲၣ်ဒီးအ

ဝဲသ့ၣ်ကဘၣ်မညီနီၣ်လီၤက့ၤအသးတဘျီကဒီးလီၤ. ဒီဖျိလၢတၢ်မၤလိအလီၢ်တၢ်ကၢၤတကျၢၤအယိအဝဲသ့ၣ်တဖၣ်ကကွၢ်ဒီးမုၢ်လၢဆူညါဒီးကမၤလိတၢ်ဆူညါအဂီၢ်န့ၣ်တသ့လၢဘၣ်.

အါဒၣ်တၢ်တက့ၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်မုၢ်ဘၣ်အီၤလၢတၢ်လီၢ်ခိၣ်ယၢၤလၢအဂၢၢ်ကျၢၤအပူၤလီၤ. အခိပညီန့ၣ်တၢ်လီၢ်လၢအလီၢ်လီၢ်ညီနီၣ်ဝဲဒီးလၢအိၣ်ဒီးတၢ်မၤလိကိးနံၤဒဲး, တဘိယုၢ်ယီလီၤ. နကဘၣ်ဆိကမိၣ်ဘၣ်ယးဒီးတၢ်သးဂဲၤအတၢ်လဲလိာ်စ့ၢ်ကိးလီၤ. ဖိသ့ၣ်တဖၣ်ကညီနီၣ်ဝဲဒၣ်ဒီးအသရၣ်သမၤတဖၣ်ဒီးသ့ၣ်ထီၣ်ဝဲဒၣ်အတၢ်ရူၤလိာ်မုၢ်လိာ်ဒီးသရၣ်တဖၣ်လီၤ. ဝဲသရၣ်တဖၣ်ဟးကွၢ်တဘျီယီန့ၣ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်ကဆိကမိၣ်ဘၣ်မနုၤယိလဲၣ်ဒီးကထံၣ်ဘၣ်ဝဲတၢ်ဆိတလဲအံၤတဂ့ၤဘၣ်လီၤ. သရၣ်မုၢ်ဟဲတစီၢ်ဖိက့ၤဒီးဟဲက့ၤဟဲက့ၤထီဘိန့ၣ်တၢ်ရူၤလိာ်မုၢ်လိာ်လၢကွီဖိဒီးသရၣ်အဘၣ်စၢၤတဒိၣ်ထီၣ်နီတဘျီဘၣ်. ကွီသရၣ်စ့ၢ်ကိးကဘၣ်သဂၢၢ်ဒီးတၢ်လၢတသ့တဘၣ်ဘၣ်သတးဒီးကန့ၣ်ယုၢ်ဒီးဟ့ၣ်တၢ်ဆၢကတီၢ်လၢဖိသ့ၣ်လၢလၢဆုဆုတသ့စ့ၢ်ဘၣ်. ဖိသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်အတူၢ်လိာ်တၢ်သ့ဒိၣ်မးလၢပုၤဂၤအတၢ်သးဂဲၤ(emotion) ဒီးတၢ်ဖ့ၣ်ဆါ (tension)

အယိဒီးကမၤဆာဝဲတၢ်အံၤလီၤ.

ဒ်သိးကမၤလိတၢ်အဂီၢ်န့ၣ်ဖိသ့ၣ်ကဘၣ် feel safe ကဘၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢလီၤ....တၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢအလီၢ်န့ၣ်ဟ့ၣ်လီၤဝဲမ့တမ့ၢ်အိၣ်ဒီးခိၣ်န့ၣ်ခုၣ်သ့ၣ်မံသးမုၢ်လၢကမၤစၢၤဖိသ့ၣ်လၢအစၢၤဆာဝဲလၢအတၢ်မၤပူၤလၢလၢဆုဆုလီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အယိဖိသ့ၣ်မၤလိတၢ်မုၢ်လီၤ. ဖိသ့ၣ်လၢအကီၢ်ဂီၤတၢ်ဆူၣ်န့ၣ်ကသးစၢၤဆာဝဲထဲလၢတၢ်ကီၢ်တၢ်ဂီၤအကျဲဒီးသးစၢၤဆာလၢအတၢ်မၤactivity အပူၤဘၣ်. လၢအဂၤတမံၤခီန့ၣ်, တၢ်သးစၢၤဆာလၢဖိသ့ၣ်န့ၣ်ကဒုးဖျါထီၣ်ဝဲတၢ်လိၣ်ဘၣ်လၢကမၤမုၢ်အဝဲသ့ၣ်ဘၣ်ယးလၢတၢ်ဂ့ၢ်တမံၤမ့တမ့ၢ်လိၣ်ဘၣ်လၢကတၢ်ပိၣ်ဒီးစံးကတီၢ်လိာ်သးလၢတၢ်ဂ့ၢ်တမံၤမံၤ.

ဘၣ်ထွဲဝဲဒၣ်ဒီးတၢ်ယံတၢ်လၢဒီးတၢ်ယါဘျါ (တၢ်ကတီၢ်တဂီၢ်တသိၣ်)လၢကဘၣ်ကတီၢ်တၢ်ဒီးဖိသ့ၣ်ဒ်လဲၣ်

တၢ်သ့ၣ်ညါလီၤက့ၤနီၢ်ကစၢ်အလုၢ်အပူၤအဘျူးအဖျိၣ် (Self - evaluation)

တၢ်မၤလိဝံၤလံဖိသ့ၣ်တဖၣ်က့ၤဆူအဟံၣ်လံ. ဆၢကတီၢ်ဘၣ်လံလၢကွီသရၣ်တဖၣ်ကဘၣ်ဆိကမိၣ်ထီၣ်က့ၤဝဲဒၣ်လၢအထံၣ်ဝဲတၢ်မၤလိဝဲလဲၣ်တခါလဲၣ်ကဲထီၣ်လိၣ်ထီၣ်ဂ့ၤမးဒီးမုၢ်ဘၣ်ဖိသ့ၣ်ဂ့ၤမးဒီးဖိသ့ၣ်သးဖျိဒိၣ်မးဒီးဝဲလဲၣ်တခါလဲၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်ကီတၢ်ခဲလဲၣ်. လံာ်ကဘျူးလံာ်စးခိမ့တလၢဘၣ်ခိ, မၤလီၤတၢ်က့ၤနဲဒၣ်လၢ, လၢခံတဘျီတၢ်မၤလိန့ၣ်လံာ်ကဘျူးကဘၣ်မၤအန့ၢ်အလီၢ်ဒဲး, ဖိသ့ၣ်မၤတၢ်မုၢ်တဝံၤခီဆိကမိၣ်ထီၣ်လၢတၢ်မနုၤမၤယၢအဝဲသ့ၣ်လဲၣ်. မ့ၢ်ခိဖျိလၢထးရံးတယၢဘၣ်ခီခါမ့တမ့ၢ်တၢ်တံာ်တၢ်န့ၣ်